

H. van Puijenbroek,
een jonge ondernemer
en modern transport

Portret 247
Jacques Koijen

Café
"de Gouden Leeuw"

Periodiek van:

Stichting Erfgoed Goirle "De Vyer Heertganhgen"

Jaargang 45 nr. 1

Rond de schutsboom

Rond de schutsboom

Periodiek van:

Stichting Erfgoed Goirle "De Vyer Heertganghen"

Stichting Erfgoed Goirle "De Vyer Heertganghen"

Opgericht 1949

Secretariaat:

Nieuwe Rielseweg 41-43

5051 PD Goirle

Tel: 013 - 534 89 72

secretariaat@heemkundekring-goirle.nl

www.heemkundekring-goirle.nl

Overname van artikelen uit de "Rond de schutsboom" is toegestaan voor nietcommerciële doeleinden, mits bronvermelding en toezending van een exemplaar van de publicatie aan de redactie.

Jaargang 45 nr. 1 - april 2025

Redactie:

Jan van Eijck

Jan Pieterse

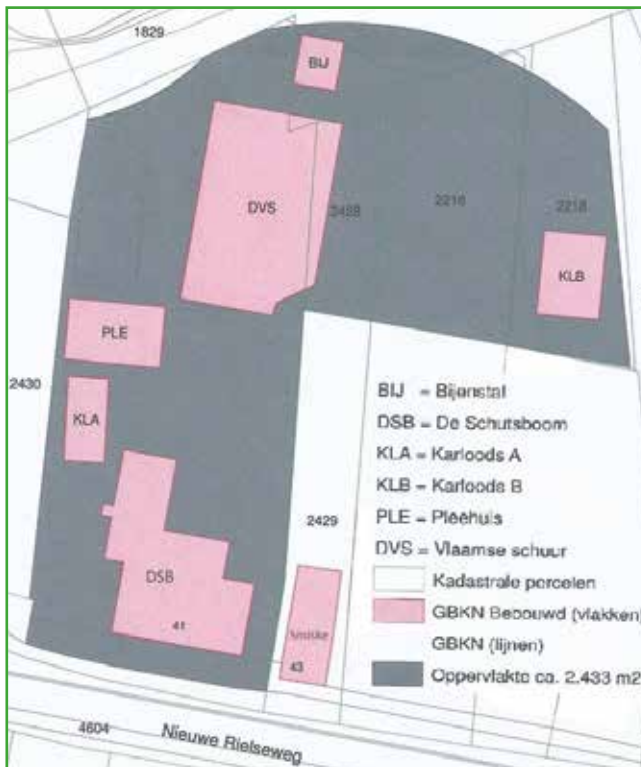
Norbert de Vries

Layout en druk:

Adviesbureau Fons Smits

Foto's:

Stichting Erfgoed Goirle, tenzij anders vermeld

Inhoud

Voorwoord	Van de redactie	4
Café "De Gouden Leeuw"	Gerrit van Heeswijk	5
Het bedrijfsarchief van textielfabriek H. van Puijenbroek	Frank van Gils	8
Een foedraal zo goed als zeker gemaakt door Damiaan Gheritsz van Nerven <i>Brabants erfgoed of een elders gemaakt kunstwerk door een edelsmid uit Goirle?</i>	John van Erve	12
Portret 147: Jacques Koijen (Goirle, 1957) <i>Een man die veel heeft meegemaakt en veel weet</i>	Ben Loonen	16
Een zilveren baton uit 1891 is weer terug in Goirle!	Jan van Eijck	19
Hendrik van Puijenbroek, een jonge ondernemer en modern transport	Frank van Gils	23
Uit ons archief: Loonboekje HaVeP	Gerrit van Heeswijk	29
Nieuwe en belangrijke bidprentjes	Gerrit van Heeswijk	31
Nog een Goirlese voetbalclub: De Treffers	Ton Smulders	33

Voorwoord

Ach, die kerstboom met zijn eindeloos uitvallende naalden is allang voltooid verleden tijd: opgehaald (Goirle) of opgestookt (Riel). De ballen, het engelenhaar, de herders en hun schaapjes, het kindje met zijn ouders, en die Wijzen op hun kamelen, ze zijn allemaal keurig opgeborgen en staan veilig op zolder. Kijk intussen maar eens naar buiten: het is gedaan met de winter! De bomen worden opnieuw groen (en als u dit leest staan ze waarschijnlijk al vol in blad) en de narcissen, en hoe die bloemige vrienden verder ook mogen heten, pronken al weer met hun kleuren en geuren (als ze inmiddels niet al zijn uitgebloeid), kortom het is lente en de hoogste tijd voor de eerste Schutsboom van het jaar 2025. En u wordt op uw wenken bediend: hier is ie!

Kenmerk van deze editie: verscheidenheid. Een gouden leeuw, een zilveren baton, bidprentjes, een fraai foedraal, voetballende boerenzonen, een gigantisch archief, het portret van een man die veel heeft meegemaakt en veel weet, een jonge ondernemer die het nog ver schoppen zal, en een oud loonboekje. Tjonge, het lijkt wel de rubriek 'Gemengde berichten' uit de krant van vroeger. In de diverse artikelen zit veel positiefs. Het allerbelangrijkste is wel, dat het bedrijfsarchief van Van Puijenbroek voor het nageslacht (en ons) bewaard is gebleven, en geraadpleegd kan worden. Dat is groots, dat is van monumentaal belang. Wie het kleine niet eert: de baton is terug, en wordt nu op het heem bewaard. Joost van den Vondel wijdde ooit een gedicht aan het stokske van Oldenbarnevelt, maar had-ie nu geleefd, dan zou hij een zeker een poëtisch meesterstuk hebben geschreven over de zilveren baton. En voorts dat loonboekje, en die bidprentjes, redenen om zich te verheugen. Trouwens, zou het niet mooi zijn als die leeuw (van De Gouden Leeuw) die nu ergens in Moergestel in een tuin ligt, ooit ook naar Goirle zal terugkeren, zodat we zijn gouden manen kunnen aaien?

De redactie dankt de verschillende auteurs voor hun bijdrage(n) en nodigt de leden uit om zich te laven aan deze bron van historische kennis.

De redactie

Café “De Gouden Leeuw”

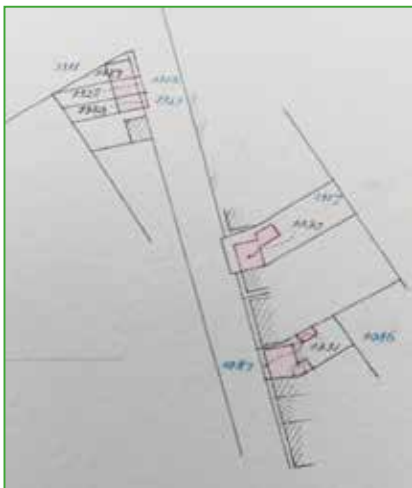
Door: Gerrit van Heeswijk

Enkele maanden geleden kregen we weer eens bezoek van mensen die iets in hun bezit hadden waarvan ze dachten dat het bij ons beter op zijn plek zou zijn: een beeld van een liggende leeuw. “Een liggende leeuw?” hoor ik U denken, “nou en”? Maar toen we de uitleg hoorden werden we meteen wakker: Wie herinnert zich nog het café “De Gouden Leeuw” aan de Tilburgseweg, de plek waar zich nu de ingang van winkelcentrum De Hovel bevindt?

De ouderen onder ons die al voor 1980 in Goirle rondliepen zullen het zich nog wel herinneren, dit café met die naam.

Op deze foto is het café te zien zoals het er in de laatste jaren uitzag, wit gepleisterd, een luifel boven het cafégedeelte en een verticale lichtbak met naam “Café De Gouden Leeuw”.

Volgens de overlevering is het pand gebouwd na aanleg van de Tilburgseweg van 1853. Op onze kadastrale kaart van 1879 komt het pand als pas gebouw voor. Dankzij dit nummer kunnen we dus het jaar zien waarin het pand voor de eerste keer in Goirle gebouwd werd. Omdat deze kaarten altijd de situatie achteraf aangeven mogen we veronderstellen dat er in 1878 gebouwd is. Het zou gebouwd zijn door Laurens van Gorp-Hendriks, de zoon van burgemeester Wouter van Gorp. Al in de 19e eeuw vestigde de sociëteit van de dorpsnotabelen zich hier: het was nieuw en lag in het centrum.

Kadasterkaart met op nummer 1331 het pand van De Gouden Leeuw.

Na de brand van het gemeentehuis in 1918 kreeg het café de nooit bedoelde inwoning: door de brand was er geen vergaderruimte voor het gemeentebestuur en dit bestuur regelde dat er vergaderd kon worden op de bovenverdieping van het café. Terug in de tijd zo lijkt het als we zien dat zoiets in het grijs verleden in vele dorpen schering en inslag was als men geen gemeentehuis had.

Een Belgische vluchteling maakte in de jaren van de Eerste Wereldoorlog een beeld van een liggende leeuw en schonk dit aan het café: een naam was geboren. Er kwam een console bij en het beeld prijkte vele jaren boven de voordeur.

Op deze foto is moeilijk maar wel te zien dat het beeld boven de voordeur zit. Bekijken we de uitsnede van de foto dan kunnen we nog het beeld boven de deur herkennen: van onder naar boven: de deur – de naamplaat – het beeld op een console met daarnaast het woord 'TRAMHALTE'. De tram Tilburg-Esbeek stopte hier dus voor de deur.

Na de oorlog werd het pand eigendom van Jan Peter Spapens die er tot 1935 woonde. Nadien kwam de Waalwijkse grootgrutter André van Hilst, die er een kruidenierswinkel in vestigde en deze veranderde daarvoor de voorpui: van het lijnenspel dat oorspronkelijk de gevel sierde bleef weinig over. Er kwamen grote ramen en een deur tussen beide vensters in zoals op de eerste foto te zien is. Ook de woorden 'tramhalte' en 'Hendriks' verdwenen van de gevel. Later werd het opnieuw een café zonder echter de voorgevel danig te veranderen en de naam "Gouden Leeuw" sierde de voorgevel opnieuw. Nolda en Kees Verhoeven zwaaiden hier de scepter en later ook Riet en Jan van Haaren-Schepens. Dit duurde tot 1975 toen het pand door de gemeente aangekocht werd omdat men op deze plek een winkelcentrum gepland had.

Na 1977 begon deze sloop van dit kenmerkende stukje Tilburgseweg met café en het ernaast gelegen woonhuis van de familie Van Enschoot en het kantoorpand van weverij Pijnenburg. De daarnaast staande villa van de familie Verhoeven bleef gespaard en het aldus braakliggende terrein werd de ingang van de Hovel, inclusief een nieuw postkantoor (nu café 'Mozes'). Ook de aan de andere zijde gelegen villa van de familie Pijnenburg bleef intact en was nog een tijdje het onderkomen van de eerste peuterspeelzaal van Goirle "De Marmot". Over deze nieuwigheid gingen destijds allerlei wilde verhalen rond, waarin verteld werd dat de kinderen alles mochten wat ze wilden en zelfs gewoon weg konden

lopen de Tilburgseweg op. Niets van dat alles: de kinderen mochten er spelen zonder dat er verteld werd wàt ze moesten spelen en wanneer en hoe laat. Dat werd aan het initiatief van de kinderen overgelaten door leidsters Marijke en Truus die lieten zien dat ze een goede kijk op de kinderen hadden.

De leeuw in de tuin in Moergestel

De leeuw had toen al enkele jaren boven de bar gestaan in het café, zo werd ons verteld, nadat deze blijkbaar in de tuin van notaris Hoekx in Tilburg gevonden was. Zou deze daar terecht zijn gekomen nadat het pand aan André van Hilst verkocht was? In elk geval verhuisde de leeuw mee met de familie van de laatste café-eigenaren. En nu vroeg men zich af (familie van Gils-van de Donk uit Moergestel) bij het leegruimen van het huis van deze familie wat ze toch met dat beeld zouden doen dan toen al enkele jaren in de tuin bivakkeerde. Indachtig het gezegde "Goede raad is duur" nam men contact op met ons en het resultaat hiervan was dat de leeuw weer naar Goirle verhuisde. Hij staat nu in de hal van de schuur waar hij als een stukje historie weer thuis is gekomen. Hij brult niet meer, hij rust nu uit.

Bronnen:

- "Goirle 1870-1970", door Jef van Gils en Ronald Peters, Goirle 1992.
- Kadasterkaarten in ons archief;
- Informatie van de familie van Gils-van de Donk uit Moergestel.

Historische bronnen

Het bedrijfsarchief van textielfabriek H. van Puijenbroek

Door: Frank van Gils

De overdracht van het vrijwel compleet historisch bedrijfsarchief van de Goirlese textielfabrieken van H. van Puijenbroek (HaVeP) aan de gemeente Goirle en daarmee ook aan het Regionaal Archief Tilburg op woensdag 5 juni 2024 noemde Norbert de Vries in het Goirles Belang 'Een daad van groot historisch en cultureel belang.'¹ Ter bekrachtiging van de overdracht tekenden de Goirlese burgemeester Mark van Stappershoef en directeur Guus van Puijenbroek op het regionaal archief aan de Kazernehof in Tilburg een schenkingsovereenkomst.

Burg. Mark van Stappershoef en directeur Guus van Puijenbroek tekenen schenkingsovereenkomst op het Regionaal Archief Tilburg. Foto: Pix4profs

Guus van Puijenbroek toonde zich blij omdat een belangrijk deel van het historisch archief van het familiebedrijf nu een goede plek kreeg. Het archief geeft volgens hem een unieke inkijk in een industrie die bijna volledig uit onze regio verdwenen is, maar hier wel een grote stempel op gedrukt heeft. Ook burgemeester Mark van Stappershoef vond de overdracht een bijzonder moment omdat Goirle en Van Puijenbroek onlosmakelijk met elkaar zijn verbonden. De gemeente Goirle wilde dit unieke stuk Goirlese geschiedenis niet verloren laten gaan. Nu kan het archief deels online en in de studiezaal van het Regionaal

In het depot van het Regionaal Archief Tilburg: (vlnr) Guus van Puijenbroek (directeur van VP Captial), Jef van Gils en Frank van Gils, Sjef Jochems (adjunct-directeur van VP Capital), burgemeester Mark van Stappershoef, Eric van Opstal (senior medewerker archief gemeente Goirle) en Yvonne Welings (gemeentearchivaris). Foto: Pix4profs

Archief in Tilburg geraadpleegd worden. Helaas is niet het gehele archief toegankelijk, omdat het meer administratieve gedeelte, ook zeer waardevol, is opgeslagen in een depot te Turnhout, textiele zaken in het textielmuseum, enz. Bij gelegenheid van de overdracht stelde ik dat wanneer een familie zoals Van Puijenbroek zelf het historisch belang van haar nalatenschap

¹ Goirles Belang 12 juni 2024.

begrijpt, dan zou die nalatenschap ook meer bij elkaar gehouden moeten worden. Een nalatenschap omvat niet alleen documenten, maar ook allerlei artefacten. Het historisch belang van een archief of delen ervan is vaak nog niet duidelijk op het moment van archiveren. De ervaring leert dat in andere tijden andere interesses ontstaan. En hier geldt hetzelfde als bij de bakker om de hoek: wat je niet aanbiedt, kun je niet verkopen. Sowieso geldt voor het archief van 'de Puij', zoals ze in Goirle zeggen, dat delen van het archief, die nu misschien nog niet zo in trek zijn, in de toekomst een bron van informatie zijn op het gebied van administratie, materialen, machines, de wijze van zaken doen, en zo meer.

De verhuizing van het Fabrieksarchief Van Puijenbroek op 30 maart 2022. Foto: Frank van Gils

doek terug, om het vervolgens in den lande te verkopen. Pas in 1891 bouwde hij iets verderop in de straat een echte fabriek, een machinale katoen- en linnenweverij. Rond 1908 stichtte de firma een fabriek aan de zuidrand van Tilburg en werd er afscheid genomen van de thuiswevers. In 1934 volgde een uitbreiding naar de confectie van bedrijfskleding, met een ongekende groei als gevolg. Op het hoogtepunt in 1939 telden de textielfabrieken zo'n 1.200 medewerkers. Op de plek waar 125 jaar de fabriek van HaVeP in Goirle stond, verrijst nu een nieuwe woonwijk.

Aanvankelijk was het helemaal niet het plan dat het Van Puijenbroek-archief zou worden overgedragen aan de gemeente Goirle om te worden opengesteld. De familie had wel begrepen dat het archief belangrijk was en het geconserveerd moest worden. Voorafgaande aan de overdracht was het archief al door ons geordend en geïnventariseerd. Het Regionaal Archief Tilburg neemt sowieso geen materialen aan die niet zijn geordend volgens haar spelregels. Over de werkzaamheden van de 'heren Van Gils' is bij het Regionaal

Het kon op zolder koud zijn; Frank en Jef van Gils aan het werk. Foto: Frank van Gils

Archief in Tilburg niets meer terug te vinden, maar gelukkig schreef Norbert de Vries in het Goirles Belang: 'Hoera en nogmaals hoera voor Jef en Frank die ten aanzien van de ordening en bestudering van dit archief monnikenwerk hebben verricht, en dat al gedurende

een lange reeks van jaren’.

Hoe was het zover gekomen? Om die vraag te beantwoorden, moeten we ver terug in de tijd. Het was op een donkere, regenachtige en winderige avond in de winter van 1991/92 dat er bij Jef van Gils werd aangebeld. In het zwakke schijnsel van een lantaarn stond daar een verwaaide vrouw met hoofddoek. Ze had duidelijk hulp nodig. Wie was het? Het was mevrouw Van Puijenbroek, in Goirle beter bekend als Tuut Puij, de vrouw van fabrieksdirecteur Ruud van Puijenbroek. Of Jef haar wilde helpen met het schrijven van een geschiedenis van het landgoed Gorp en Rovert. En zo geschiedde. De familie deed haar voordeel met het verhaal en Jef publiceerde zijn studie in een boek over aspecten van de relatie tussen Turnhout en Tilburg, genaamd: ‘Geworteld in Taxandria’². Dat was het begin. Jef en neef Frank verleenden daarna nog hand- en spandiensten met betrekking tot de historie van de familie en maakten ook nog een ‘diaporama’ bij gelegenheid van het 135 jaar bedrijfsjubileum. En zo werd het 2001. We hadden net het boek ‘Drie eeuwen landbouwgeschiedenis van Goirle’ gepubliceerd toen we werden uitgenodigd op het kantoor van Van Puijenbroek door directielid Sjef Jochems. Of de heren wellicht de archieven van Van Puijenbroek wilden aanpakken. Daar begon het en we zouden, zoals Jef van Gils het meermaals zei, nooit meer afkomen van Van Puijenbroek. Gelukkig maar, want we hebben met tussenpozen twintig jaar in de verschillende archieven van Van Puijenbroek kunnen werken. ‘Ehrenamtlich’ zoals ik het noemde, maar we voelden ons er wel thuis. Omdat bij Van Puijenbroek toen op kantoor zowat iedereen directeur of zo heette, noemden we ons maar ‘directeuren oud-papier’.

Jef van Gils in de leeszaal van het BHIC in 's-Hertogenbosch. Foto: Frank van Gils

Het bedrijfsarchief dat we in 2001 onder ogen kregen, lag op verschillende, en niet altijd op de meest geschikte plekken opgeslagen. Sommige archiefstukken waren aangetast door schimmel. Veel stukken zijn nadien daartegen behandeld, maar we werkten nu en dan toch met stukken die dik onder de schimmel zaten. We beseften dat

dit erg ongezond kan zijn, en zaten soms, met handschoenen aan en mondkapjes voor, als een soort marsmannetjes te werken. In een oud magazijn gingen we aan de slag, maar tegen kerstmis was de temperatuur zo ver gedaald dat we moesten stoppen. In januari is er verder gewerkt, met straalkachelletjes uitgerust, maar het bleef koud. Nadat de eerste ordening achter de rug was, zijn de stukken overgebracht naar het kantoorgebouw aan de voorkant van de fabriek. Daar is de inventaris voltooid. Intussen waren we ook op Huize Anna bezig met het archief van de familie en dat van het landgoed en de boerderij. De inventaris van het fabrieksarchief is in mei 2012 gepubliceerd, dat van het landgoed en

² Jef van Gils, ‘Grootgrondbezit langs de grens’, in: *Geworteld in Taxandria, Historische aspecten van de relatie Tilburg-Turnhout* (Tilburg-Turnhout 1992).

een aantal gedeponeerde kleinere archieven in januari 2013 en de inventaris van het familiearchief was klaar in december 2013. Een waar huzarenstuk, waar we trots op zijn. Bij de ontmanteling van de fabriek kwam er later nog veel materiaal. Medewerkers van Van Puijenbroek kenden de weg en als er weer oud materiaal in een kast was gevonden, dan deponeerden ze dit bij ons, de onderzoekers.

De familie Van Puijenbroek ziet de grote waarde van hun archief als cultureel erfgoed van Goirle. Dat is geen vanzelfsprekendheid, ook niet dat een fabrieksarchief zo goed is bewaard. Voor de overheid is bij de Archiefwet geregeld wat moet worden bewaard, maar voor particuliere archieven is dit niet zo dwingend vastgelegd. Guus van Puijenbroek verklaarde dat hij ook het moderne bedrijfs- en dus digitale archief wil behouden voor het nageslacht. We zijn blij steeds het

*Frank van Gils tussen de archiefdozen bij Van Puijenbroek.
Foto: Frank van Gils*

vertrouwen te hebben gekregen van familie en directie van Van Puijenbroek. We konden vrij onze gang gaan bij de bestudering van de archiefstukken. Het archief van het landgoed en de boerderij waren aanleiding tot de succesvolle publicatie van het boek 'Gorp en Rovert, van leengoed tot landgoed' in 2015. In het gemeentehuis van Goirle organiseerden we in dat jaar, met de onmisbare hulp van Nicolette van den Brand en met stukken uit het Tilburgse Textielmuseum, de tentoonstelling 'Van Puijenbroek en Goirle, toen, nu en straks'. Het was bij gelegenheid van het 150 jaar bestaan van de firma.

Ofschoon het bedrijfsarchief van de textiel fabriek al in 2013 door de familie Van Puijenbroek aan de gemeente Goirle was overgedragen, bleven de stukken vooralsnog in Goirle. Acht jaar na de afspraak, in 2021 dus, werd overeengekomen door familie, regionaal archief en de gemeente Goirle, dat de overdracht zou zijn in 2022, uiterlijk in het voorjaar, en met een officieel tintje, zo staat in de stukken. Logisch want de fabriek moest op 1 april 2022 leeg zijn, om plaats te maken voor een nieuwe woonwijk. De officiële overdracht had echter pas plaats op woensdag 5 juni 2024. Eind goed, al goed!

Een foedraal zo goed als zeker gemaakt door Damiaen Gheritz van Nerven

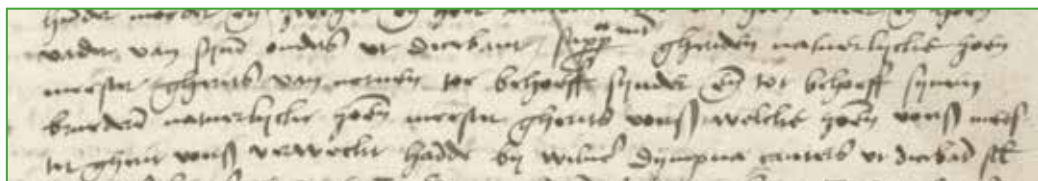
Brabants erfgoed of een elders gemaakt kunstwerk door een edelsmid uit Goirle?

Door: John van Erve

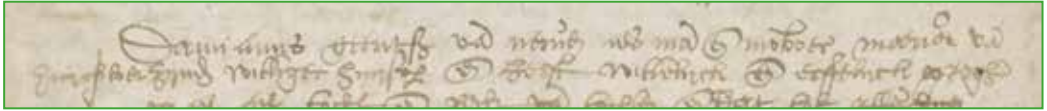
Wie was Damiaen Gheritz van Nerven?

Damiaen Gheritz van Nerven was een van de twee natuurlijke zonen, die mr. Gherit Cornelis van Nerven in Goirle verwekte bij Dymna Verhoeven (Canters). In 1540 wordt een eerste verwijzing naar deze natuurlijke zonen in het Oud Rechterlijk Archief van Tilburg en Goirle aangetroffen. In deze akte komt allen de naam Gherit van Nerven voor, maar die van Damiaen van Nerven niet. Deze Gherit van Nerven was de andere bastaard zoon van mr. Gherit Cornelis van Nerven. Uit een akte uit 1544 kan worden afgeleid dat Damiaen van Nerven in 1544 in het buitenland verbleef.[1] Het geboortjaar van Damiaen van Nerven vaststellen is lastig omdat niet duidelijk is of hij op dat moment al dan niet meerderjarig was.

.....vader van sijnen ouders ut dicebant, supportavit Gheriden natuerlijcke zoen meester Gherits van Nerven ter behoefte zijnder ende tot behoefte sijnen broederen natuerlijcke zoenen meester Gherits voirschreven welcke zoenen voirschreven meester tot Gherit voirschreven verwekt hadde bij wilner Dijmpna Cabters ut dicebat.....

Omdat in deze aktes nergens de naam van Damiaen van Nerven werd vermeld, moest ik op zoek naar een bewijsstuk waaruit bleek dat hij bestond en dat hij een zoon was van mr. Gherit Cornelis van Nerven. Die combinatie vond ik in een artikel uit 1560 van de schepbank van Moergestel. Uit die akte bleek tevens dat hij ondertussen getrouwd was met jonkvrouwe Maria van Huijckesloot.[2] Zij was de weduwe van Jan Servaes Schilders.

Damianus Geeritsen van Nerven als man ende momboer Maeria van Huijcksloet sijnen wittiger huisvrouw ende heeft wittelijck ende erfelijck overgegeven

Damiaen van Nerven kreeg zijn voornaam, zoals dat toentertijd gebruikelijk was, van zijn natuurlijke moeder. Zij verwees daarmee naar het beroep van zijn verwekker. Mr. Gherit Cornelis van Nerven was een zeer gerenommeerd chirurgijn. Damianus was de patroonheilige van de artsen, apothekers en andere medische beroepsgroepen.

Het is niet uitgesloten dat Damiaen van Nerven door zijn vader werd geïnspireerd om edelsmid te worden. Zijn vader moest als chirurgijn zelf zijn mesjes, zaagjes, scharen etcetera moest vervaardigen. Als meesterteken gebruikte Van Nerven een fijn vormgegeven korenschoof met daaronder een wat robuuste uitvoering van een Andreaskruis. Hypothetisch gezien zou de korenschoof een verwijzing kunnen zijn naar zijn afkomst. De familie Van Nerven woonde niet alleen op Abcoven in Goirle, maar bezat daar ook het merendeel van de gronden waarop onder meer koren werd verbouwd. Het Andreaskruis werd gezien als het teken dat bescherming moest bieden tegen het kwade, boze geesten, demonen en onheil.

Een gedamasceerd foedraal

Veel voorwerpen die door Damiaen van Nerven werden vervaardigd zijn er niet bekend. Op de website van het Philadelphia Museum of Art in de Verenigde Staten trof ik echter de afbeelding aan van een foedraal dat aan Van Nerven wordt toegeschreven. Aan het houten foedraal, dat tot een wapenrusting heeft behoord en waarin kogels konden worden bewaard, was een rechthoekige bevestigingsbeugel gemaakt. Hiermee kon het foedraal aan een riem worden gedragen. Het hout van het foedraal was grotendeels bedekt met gedamasceerd ijzerwerk. Bij het damasceren wordt ijzer eerst verhit tot het blauw verkleurt. Daarna graveert de edelsmid de afbeeldingen in het ijzer. De gravures worden daarna met goud en zilver opgevuld. Deze techniek is vermoedelijk afkomstig uit het Midden-Oosten. Damasceren verwijst in dit verband naar Damascus.

Op de website van het Philadelphia Museum of Art [3] staan vijf foto's van het foedraal afgebeeld. Twee ervan laten het foedraal van de voor- en achterkant zien. De overige drie zijn detailfoto's van het kunstwerk. Het Philadelphia Museum of Art heb ik aangeschreven en hen gevraagd op grond waarvan zij het kunstwerk toeschrijven aan Damiaen van Nerven. Ook heb ik hen gevraagd om mij foto's van de niet zichtbare panelen toe te sturen. Een antwoord is er na vijf maanden wachten niet gekomen.

Het foedraal bestaat uit vijf panelen, waarvan er op de foto van het museum drie zichtbaar zijn. Op een detailfoto van een van de zijpanelen is het jaartal te zien waarin het foedraal

werd gemaakt. Dit detail staat vermoedelijk op het uiterst rechtse, niet zichtbare, paneel. Het museum dateert het voorwerp op 1556. Naar mijn mening moet dat 1536 zijn.

Op dezelfde detailfoto is te zien dat op het foedraal het mythologische verhaal van "Lucretia" (Lucretia) staat afgebeeld. In het kort komt dit verhaal erop neer dat in 509 voor Christus de Romeinse koning de naburige stad Ardea belegerde. In het legerkamp zaten op een dag de zonen van de koning bij elkaar. Zij pochten over de schoonheid van hun vrouwen, waarbij Tarquinius Collatinus uitriep dat zijn vrouw Lucretia de mooiste was. Om dat proefondervindelijk vast te stellen besloten zij om naar Rome te gaan. Daar bleken de meeste vrouwen druk te zijn met feestvieren. Behalve Lucretia. Zij was thuis en druk met het spinnen van wol. Sextus Tarquinius was een van de koningszonen. Toen hij Lucretia zag was hij diep onder de indruk van haar schoonheid. Zonder dat Tarquinius Collatinus het wist is de koningszoon Lucretia bij haar thuis gaan opzoeken. De hondstrouwe Lucretia was van zijn avances niet gediend, waarna hij haar verkrachtte. Lucretia vertelde het voorval aan haar vader en haar man en vroeg hen om wraak op haar belager te nemen. Direct daarna benam zij zich van het leven door zich een mes in de borst te steken.[4]

Op het middenpaneel van het foedraal wordt de belegering van de stad Ardea uitgebeeld. Rechtsboven wordt het Romeinse legerkamp uitgebeeld. Het lijkt erop dat de soldaten een berg of heuvel hebben moeten oversteken om Ardea te kunnen bereiken. Voor een groep soldaten te paard ligt een vermoedelijk gewond of dood paard. Voor de ruiters uit gaat een groep gewapende soldaten. Vlakbij de ommuring van de stad ligt een soldaat met zijn wapentuig op de grond. Om hen heen liggen nog enkele slachtoffers. Op de gedeeltelijk met zilver ingelegde ommuring staan enkele inwoners van Ardea. Het historisch kompas van Damiaan van Nerven was echter niet goed afgesteld. Hij liet de stad Ardea beschieten door kanonnen. Hij heeft zich kennelijk niet gerealiseerd dat het eerste kanon pas in de 14^e eeuw bij beschietingen werd ingezet. Het beslag waarmee het gedamasceerde ijzerwerk aan het houten binnenwerk werd vastgezet lijkt op een bloem.

Op de panelen links en rechts van het middenpaneel staan de drie koningszonen en Tarquinius Collatinus. Zij staan bij een brandende komfoor, waarbij zij waarschijnlijk staan op te scheppen over de schoonheid van hun vrouwen.

Het foedraal werd afgesloten met een gedamasceerd scharnierend deksel. Goed is te zien dat aan de achterzijde van het foedraal een zware ijzeren plaat is bevestigd. Op deze plaat is de bevestigingsbeugel met de twee rechthoekige uitsparingen aangebracht, waarmee

het foedraal aan de wapenrusting kon worden vastgemaakt. Daarvoor werden twee robuuste schroeven gebruikt.

In het midden van de deksel staat de kolossale versierde graftombe van Lucretia. Voor de tombe liggen de overblijfselen van een dode uiteen gereten hond. Uiterst rechts staat een edelhert, dat achtervolgd wordt door twee jachthonden.

De restanten van de dode hond symboliseren de hondstrouwe Lucretia. De twee honden verbeelden haar man Tarquinius Collatinus en Lucretia's vader. Sextus Tarquinius werd als edelhert uitgebeeld. Op die manier liet Damiaan van Nerven de wraak op Lucretia's verkrachter zien.

Van welke houtsoort het binnenwerk van het foedraal is gemaakt wordt door het museum niet vermeld. Het foedraal is 11x7x5,7 cm groot en weegt 265 gram. Het Philadelphia Museum of Art stelt dat het stuk in Nederland of mogelijk in Antwerpen is gemaakt. Antwerpen lijkt uitgesloten, omdat Damiaan van Nerven in de poorterboeken van die stad niet voorkwam.

Graag had ik aan het foedraal de kenmerken willen zien, waaruit blijkt dat het door Damiaan van Nerven werd vervaardigd. Daarbij denk ik aan het hiervoor genoemde mees-terteken met de korenschoof of de inscriptie "Me fecit Damiaan de Nerven". Die kenmerken zullen door het museum zo goed als zeker wel zijn aangetroffen, waardoor er voor mij geen twijfel bestaat dat Damiaan van Nerven dit foedraal heeft gemaakt.

Bronnen:

[1] (RAT) Tilburg en Goirle R7931-35r (31-12-1540) *Scan 37* en R7935-65 (7-4-1544) *Scan 68*

[2] (RAT) Moergestel R295-65v (31-1-01560) *Scan 71*

[3] <https://www.philamuseum.org/collection/object/211443>

[4] Het verhaal over Lucretia werd beschreven in het boek "Livius, ab urba condita". Een vertaling vanuit het Latijn is te vinden op www.koxkollum.nl

Jacques Koijen (Goirle, 1957), een man die veel heeft meegemaakt en veel weet

Door: Ben Loonen

Op 4 januari 2025 is het druk en gezellig aan de lange tafel van de vergaderkamer van het Heemerf. Gezellige praat, een bekertje glühwein, de Goirlese troubadour Jo Hoogendoorn zingt een ballade, voorzitter Jan van Eijck houdt zijn nieuwjaarstoespraak en laat trots de fraaie baton zien uit 1891, destijds geschonken aan de dirigent van de "Goorlese Fanfare", onlangs door een schenking van kunstenaar Harry Verhoeven verworven. Corry Robben-van Zantvoort (portret 245) attendeert me op Jacques Koijen voor een portret in Rond de Schutsboom: hij weet veel van Goirle en hij heeft veel meegemaakt. Ze geeft mij zijn telefoonnummer. Voor mij is dat aanbeveling genoeg. Ik neem contact op met Jacques en op een mistige, koude ochtend medio januari meld ik me op het adres in de

Peppelgaard. Jacques ontvangt me met een zeer krachtige handdruk en even later zitten we aan tafel.

Hoe hij Corrie kent? Ach, al zo lang geleden. Toen ze nog in de winkel stond bij Van Santvoort, toen de kinderen Koijen met Goirlese kermis van hun ouders een stuk speelgoed mochten kopen. Zijn vrouw Tréa Koijen-Schuite ziet Corrie regelmatig op haar werk in Koningsvoorde aan de Generaal Smutslaan in Tilburg; Corrie doet daar vrijwilligerswerk in de activiteitenbegeleiding; ze spreken elkaar en zo ontstaan ideeën richting dit portret.

Bij de naam Koijen klinken al gauw andere namen als we het gaan hebben over Jacques' voorouders; je weet immers pas wie iemand is als je iets weet van zijn afstamming: hij is er een van Piet Koijen en Johanna Stockermans. De familie komt uit Riel, uit de Brakel; al voor de oorlog verhuisden zij naar Goirle naar een boerderij aan de St. Jacobsbaan. Die boerderij was van opa en oma Koijen. Na de oorlog gingen hier ome Nico van Kilsdonk en zijn vrouw Jo (een zus van opa Koijen) wonen. Bij de naam Van Kilsdonk kan ik al aanhaken: hun kleine kinderen ... werden die niet gered door de goede Duitse soldaat Karl-Heinz Rosch? Bingo. Deze kinderen werden gered vanuit de boerderij Sint Jacobsbaan die nu tegenover de Notenggaard ligt. Opa en oma Koijen verhuisden later naar de Nieuwe Rielseweg. Jacques is geboren aan de Besterdstraat op 18 september 1957, maar zijn ouders trokken met hun kinderen naar de Nieuwe Rielseweg waar toen een soort aanleunwoning werd gebouwd voor zijn grootouders. Hij zegt: "ik ben opgegroeid met opa's en oma's." Hij noemt een andere memorabele opa van moederskant: Sjaak Stockermans, getrouwd met Henrica Volders. Sjaak (Jacques!) was een man die overal in zat, in het Heem, in de gemeenteraad, in het gilde Sint Joris, in het bestuur van de Dahliavereniging, hij was een

van de oprichters van IJclub 't Bankven; de kost verdiende hij bij fa Van Puijenbroek als personeelschef.

Vanuit de Besterdstraat ging de kleine Jacques naar de Seraphine kleuterschool (waar nu de Marmot ligt), de lagere school deed hij aan de jongensschool Albertus Magnus (parochie Maria Boodschap). Frater Hieronymo was hoofd der school en meester van de 6^e klas. Hij kon prachtig voorlezen. Als de kinderen zich goed gedragen hadden (wat ze sowieso al bijna altijd deden destijds) dan las hij voor, de kinderen hingen aan zijn lippen als hij voorlas uit een oorlogsboek. Jacques zegt dat er thuis veel over de oorlog gepraat werd, kennelijk was het op school niet anders. Een andere naam die hij niet zal vergeten is meester Hart die het voetballen stimuleerde en op een hoog niveau bracht. "Wij werden altijd kampioen." Op het paastoernooi voor alle scholen van Goirle en omgeving ging de Albertus Magnus meestal met de beker weg. Jacques vertelt het met zichtbaar genoegen, sport zou een van de levenslijnen in zijn leven worden. Na de lagere school ging Jacques naar mavo Sint Jan, een half jaar maar, want het was niks voor hem. Beter op zijn plaats was hij aan de 3^e LTS aan de Jan Truienlaan in Tilburg, waar hij een opleiding kreeg in electrotechniek. Hij werkte een jaar in Nootdorp, ver van huis, kabels trekken en het vuile werk in kruipruimtes van nieuwbouw woningen (vaak onder water). Geen prettig werk dat hij met plezier liet liggen om zijn militaire dienstplicht te gaan vervullen. Ja, daar had hij het goed naar zijn zin. In Bergen op Zoom mocht hij rijlessen volgen en haalde hij zijn groot rijbewijs. Bij de genie in Vught diende hij zijn volledige tijd uit. Zijn schoonvader in spe was beroepsmilitair, en even heeft Jacques gedacht dat het misschien ook iets voor hem was, of misschien een aantal jaren KVV (kort verband vrijwilliger), maar nee. Zo is Jacques zijn formatieve jaren doorgelopen.

Op 8-8-78 trouwde hij met Anneke Habes, afkomstig uit Almelo. Zij kregen twee dochters, Revée (1987) en Caitlyn (1990). Hij werkte toen bij Fluke, een Amerikaans bedrijf. Daarna solliciteerde hij bij de Nederlandse Veiligheids Dienst. Hij werd gedetacheerd bij IFF, het bedrijf dat geur- en smaakstoffen maakt, waar hij 8 jaar werkte. Tijdens die jaren mocht hij de studie beveiligingsbeambte doen, A, B, C. en toen was hij volledig gediplomeerd. Het was zwaar werk in die zin dat er in een continuurooster gewerkt moest worden, je miste zo veel van het gezinsleven; zijn vrouw werkte in de verpleging, ook al geen vaste tijden, ingewikkeld allemaal. Er volgde een switch naar de winkelsurveillance, een baan van negen tot zes en zo kwam hij terecht bij de HEMA, C&A, V&D, Blokker, AH door heel het land. Hij mocht zijn werk doen in burger, als er een heterdaad was (klant gaat zonder te betalen de winkel uit) kwam natuurlijk het spannendste deel van zijn beroep. Verhalen. De gepakten waren niet altijd makke schapen. We zijn inmiddels in 1992 aangekomen en de eerste tekenen van zijn ziekte doen zich voelen als een sok die dubbel gevouwen in zijn schoen ligt. Een ernstiger symptoom: doorzakken door zijn been. De dokter dacht aanvankelijk aan overbelaste voeten en benen, beval steunzolen aan, maar het was ernstiger. Een MRI-scan openbaarde een tumor in het ruggenmerg, en Jacques mocht kiezen tussen nietsdoen met een toekomst in de rolstoel, of een risicovolle operatie om de tumor te verwijderen. Het werd de risicovolle operatie, de chirurgen waren 8 uur met hem bezig, en toen hij bij zijn positieven kwam en aanspreekbaar was kreeg hij de vraag: meneer Koijen, wat kunt u nog bewegen? Niet veel meer. Vanaf zijn middel tot aan zijn voeten niets meer. Ja, in de rechervoet toch nog een beetje gevoel! Jacques sprak toen met zich zelf af: op een dag zal ik weer lopen, wat ik er ook voor moet doen. Eerst werd gedacht aan de fameuze Luscaskliniek in Hoensbroek, maar ja Hoensbroek: daar was je intern, ver weg van vrouw en

jonge kinderen. Revalideren was ook mogelijk in Tilburg, dus Tilburg werd het. Het lukte Jacques met keihard trainen om weer op de been te komen, hij moest praktisch alles inzetten op rechts. Drie zenuwen onherstelbaar beschadigd. Hij kwam voor 100 % in de WAO en hij kreeg een chronische verklaring voor fysiotherapie. Op het einde van ons ochtendgesprek zal zijn volgende afspraak dan ook bij de fysiotherapeut zijn.

Veel meegemaakt. Zijn vrouw Anneke krijgt borstkanker, alles wordt geprobeerd, 18 maanden duurt haar lijdensweg en zij sterft in 2000. Kijk naar de geboortejaren van zijn dochters, hoe jong ze nog zijn als ze moeten meemaken dat hun moeder sterft. Tot op de dag van vandaag hebben ze het daar moeilijk mee, de een meer dan de ander. Hij vertelt me daar niet veel over, maar aan zijn ogen kan ik de ellende wel aflezen. Jacques ging niet bij de pakken neerzitten. Verhuizingen. Zoeken naar een andere partner. Sporten. Later ontwikkelde zich een nekhermia die operatief behandeld moest worden, maar waarvan hij snel herstelde dankzij een goede conditie. Hij kijkt nu terug op 25 jaren rolstoeltennis. Samen met Paul Boeren en Nico Spruyt was hij de oprichter en vormden ze het bestuur van Pellikaan Wheels. Met zijn rechterarm en hand moest hij de wielen aansturen en laten rollen én het racket hanteren. Hij werd er goed in, zoals destijds op de Albertus Magnus-school met voetbal. Het verklaart de krachtige handshake, ja zijn spieren in de rechterarm zijn van staal. Fietsen ging ook, alles vanuit de rechterkant (wat later weer voor schouderproblemen zorgde). In 2014 vatte hij het vermetele plan op om naar Santiago de Compostella te fietsen, samen met zijn zwager. Maar in Poitiers (Slimste mens: stad in Frankrijk, slag bij Poitiers, 732, Karel Martel, strijd tussen christelijke en islamitische legers, pas) ging het mis. Op zijn (gevoelloze) linker en rechter bil bleek een grote zwarte plek te zitten; het bleek decubitus, doorliggen/zitten. Het moest operatief verwijderd worden. Hij lag een week in het ziekenhuis van Poitiers, werd toen per ambulance naar Tilburg vervoerd (een rit van 760 km) en moest toen nog vijf maanden het bed houden. 11 jaar geleden leerde hij Tréa Schuite (1967) kennen; zijn jongste dochter Caithlyn was bevriend met Priscilla, de dochter van Tréa. Tréa en Jacques ontmoetten elkaar bij de Muziek Fabriek in het CC Jan van Besouw. Zo is het gekomen, zeggen we dan. Ze trouwden op 8 september 2023. Tijdens een vakantie op KOS waar ze vaak komen vroeg Jacques haar ten huwelijk; de dochters waren getuigen; samen hebben Trea en Jacques 3 kleinkinderen.

Wat een verhaal! Ja, Jacques heeft zich wel eens afgevraagd: waarom overkomt mij dit allemaal? Nee, er is geen antwoord op die vraag. Hij is nooit depressief geworden. Zijn ervaringen zet hij in als ervaringsdeskundige op de hogeschool AVANS in Den Bosch en Breda. Gemotiveerde verpleegkundigen-in-opleiding hangen aan zijn lippen als hij vertelt van zijn wederwaardigheden en hoe hij ermee omgaat. Zoals hij eertijds luisterde naar de verhalen van frater Hieronymo over de oorlog in de wereld, zo luisteren deze jonge mensen naar zijn verhalen over de oorlog in zijn lijf. Hij is er goed in, hij kan vertellen, en zo is "het" toch nog ergens goed voor.

Is Jacques gelovig, ik vraag het hem vanwege zijn fietstocht naar Santiago. Wel gelovig, niet kerks. Hij heeft nog binnen handbereik zijn oude catechismus, een rozenkrans, een kruisbeeld. Waarom weggooiden wat hij ontvangen heeft? Zijn moeder was heel vroom en kerks, pastoor Leo Pessers was kind aan huis. Zijn vader had drie zussen in het klooster, twee actieve religieuzen (een werkte op Curaçao) en een was een contemplatieve zuster bij de clarissen in de Lange Nieuwstraat in Tilburg, waar altijd een worst werd gebracht om mooi weer. Later toen het klooster was opgeheven woonde tante-zuster Theresia in

Someren waar Jacques haar opzocht tot haar laatste dag. Reken maar dat die tante voor hem – en voor heel de familie – veel gebeden heeft. Jacques vermeldt ook met genoegen zijn tripjes naar Banneux, Scherpenheuvel, Lourdes. Een Mariakind gaat nooit verloren.

Zijn hobby is muziek. Dat stamt ook al van vele jaren her. Vanuit de tijd van 't Kelderke onder het Bondsgebouw aan het Oranjeplein. Vanaf 16 jaar mocht je daar komen, maar volgens hem was hij pas 14 toen hij daar kwam. Hij stond er ook achter de bar. Hij gaat graag naar 013, blues en andere genres zoals hard rock, Pink Floyd, Black Sabbath en Led Zeppelin.

En zo heeft hij anderhalf uur verteld, we hebben de koffie koud laten worden; hij moet weg, twee of drie maal per week fysiotherapie. Nu ben ik voorbereid op zijn handdruk. Een lange man, vriendelijk gezicht, veel geleden. Als ik door de nog steeds mistige, koude morgen naar huis fiets bedenk ik hoe waar de aanbeveling van Corrie Robben blijkt te zijn: Jacques Koijen heeft veel meegemaakt en daarom is hij een wijs man geworden, een man die veel "weet", een portret in Rondom de Schutsboom meer dan waard.

Een zilveren baton uit 1891 is weer terug in Goirle!

Door: Jan A.M. van Eijck

Foto van de baton uit 1891 [foto van Joop Tates]

Half november 2024 werd ik opgebeld door Harry Verhoeven, metselaar en kunstenaar uit Dommelen, maar geboortig uit Goirle (1950, Kerkstraat); ik ken hem van de Brabantse Bokalisten waar ik er ook één van ben. Een met hem bevriende kunstcollectieurg uit Deurne had hem gevraagd of hij iemand kende in Goirle die belangstelling zou hebben voor een baton (dirigentenstokje) van een Goirlenaar uit 1891. Volgens de inscriptie op het zilveren plaatje zou de baton zijn geschonken aan dirigent W.I. Reijniers van de

Fanfare in Goirle in 1891 dus. Ja, die belangstelling had ik wel! En ik kende Willem Reijniers ook als de tweede dirigent (van 1888 tot 1905) van onze Harmonie Oefening en Uitspanning die toen nog Fanfare was (tot 1921)! Hoe kan dat, zei Harry, hoe weet jij dat? Ik zei voor de grap: je spreekt wel met de voorzitter van Erfgoed Goirle...! Maar toevallig kende ik Willem Reijniers omdat ik in 2012 een artikel had geschreven in ons heemblad over de 1^e prijs die de Goirlese fanfare gewonnen had op een muzikaal concours t.g.v. het 50-jarig bestaan van de Nieuwe Koninklijke Harmonie van Tilburg in 1893... En dat onder leiding van de Directeur Willem Reijniers, zoals een dirigent toen werd genoemd. Bovendien was het de eerste keer dat Oefening en Uitspanning een 1^e Prijs won! Dus dat moest gevierd worden in 1893.

Nog geen twee weken later kwamen ze met de baton naar Goirle toe, naar ons Heemerf. Een puntgave baton in een houten foedraal kwam te voorschijn! De baton is een fraai kunstwerkje: hij is van pokhout met ingelegd ivoor, met een zilveren dop en een zilveren plaatje erop, met de inscriptie in 2 schuine regels:

**Fanfare Goorle aan haren
Directeur W.I. Reijniers 1891**

De baton is 36½ cm lang, met een doorsnede van 0,7 olopend tot 1,5 cm. Het kunstwerk zit in een handgemaakte houten foedraal van 41 cm. met een klipslotje.

Foto's van de baton uit 1891 [foto's van Joop Tates]

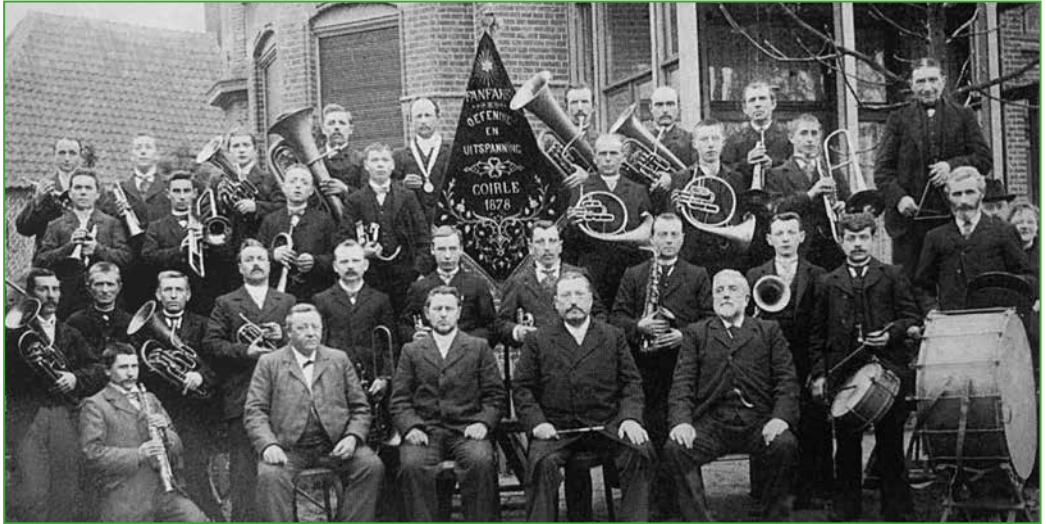
De eigenaar wist nog te vertellen dat Johann Strauss junior (de "Walsenkoning", nu precies 200 jaar geleden geboren in Wenen!), dat hij precies dezelfde baton had geschonken gekregen, wel een maatje groter, want er kon bij hem ook nog de vioolstok in de buis. Deze batons zouden volgens kenners in een atelier in Henegouwen (B) zijn vervaardigd. In het prachtige historisch boek over onze Harmonie Oefening en Uitspanning *Spelenderwijs van toeten naar blazen*, van Hub Hermans (2002) wordt deze baton uit 1891 niet genoemd, maar wel een zilveren wandelstok - althans een wandelstok met zilveren knop erop - die Willem Reijniers ook geschonken kreeg door het Bestuur in 1893! Deze wandelstok had de inscriptie "**De Fanfare Goirle aan haren Directeur W.I. Reijniers, 2 september 1893**". Dat moet ter gelegenheid van de 1^e prijs van Oefening en Uitspanning bij de Nieuwe Koninklijke Harmonie in Tilburg zijn geweest!

Wij werden het snel eens, na een korte rondleiding in ons museum waarbij naast de balenfrutter vooral even werd stil gestaan bij de schellenboom en de kroon op het vaandel-met-insignes beiden van de Harmonie en in onze vitrine's. *Ja, deze baton hoort hier*

Twee diploma's die Harmonie Oefening en Uitspanning won op Concoursen in Poppel 1931 (links) en in Loon op Zand in 1934 (rechts) waren blijven liggen bij Sjef van de Lisdonk (vice-voorzitter 1972-1982). [Collectie Sjef van de Lisdonk in het archief Erfgoed Goirle; foto Joop Tates]

thuis in Goirle, zo sprak de schenker! Binnen een week hadden we de schenkingsacte klaar in duplo, en was het geregeld. De baton uit 1891 is terug in Goirle! Een leuke vondst is nog, dat we Willem Reijniers met deze baton in zijn rechterhand aantreffen op een groepsfoto van de Fanfare Oefening en Uitspanning bij Villa Agatha van ca. 1900!

De Fanfare Oefening en Uitspanning in ca. 1898-1900. Middenvoor zit de dirigent Willem Reijniers met de baton op zijn knieën in zijn rechterhand! Rechts naast hem zit Gerard van Besouw. De foto is gemaakt in de achtertuin van Villa Agatha, het huis uit 1895 van Piet van Besouw (links van Willem Reijniers) en zijn vrouw Agatha Pluym! [foto uit coll. Erfgoed Goirle]

In ons museum hebben wij al de schellenboom en de vlaggenkroon-met-de-medailles van de harmonie in expositie. {foto J. van Eijck}

Toen ik op het Nieuwjaarsconcert van Harmonie Oefening en Uitspanning op 5 januari 2025 de baton mocht presenteren, kwam na afloop één van leden van de harmonie op mij af, en vertelde dat hij in de paraplu-bak thuis nog een zilveren wandelstok van de Harmonie had staan uit 1928, wel licht beschadigd op de overgang van houten stok naar zilveren handvat, maar verder nog gaaf. Bij het ruimen van de harmoniezolder op het CC Jan van Besouw 20 jaar geleden, bleef deze stok liggen. *Dat kan toch niet*, dacht hij en nam hem mee naar huis. Ook die komt waarschijnlijk in onze vitrine te liggen. Hij is blijkens het opschrift van het 50 jarig bestaan van de harmonie in 1928 en was bestemd voor dirigent Frans Tra !

Ik kan u verzekeren dat ze goed bewaard zijn in ons museum, net zo goed als de twee diploma's van Oefening en Uitspanning uit 1931 en 1934, die wij recent kre-

gen aangeboden uit de nalatenschap van Sjef van de Lisdonk (maart 2025). Zie de foto's!

Erfgoed Goirle De Vyer Heertganghen heeft weer een goed figuur geslagen. Ziet of hoort u ook van dit soort waardevolle spullen die het bewaren waard zijn, meld het ons ONMIDDELIJK!

Bronnen:

Jan van Eijck, Goirlese Harmonie op concours in 1893, in Rondom de Schutsboom, Jrg. 32, nr. 3 (december 2012)

Hub Hermans, Speulenderwijs van toeten naar blazen; 125 jaar Oefening en Uitspanning Goirle, Goirle 2002

Hendrik van Puijenbroek, een jonge ondernemer en modern transport

Door: Frank van Gils

In de reeks over het gebruik van historische bronnen onderzoeken we een stuk uit het bedrijfsarchief van de Goirlese textielfirma Hendrik van Puijenbroek. Administratieve en boekhoudkundige archiefstukken worden door onderzoekers niet altijd op de juiste waarde geschat; archiefinstellingen bergen boekhoudingen soms ver weg op met als argument 'niet interessant, wie wil daar nu in kijken'. Dit is niet terecht.

Het echtpaar Hendrik van Puijenbroek en Johanna Wilhelmina Krapels. Coll. Familie Van Puijenbroek

De oprichter van de firma Textielfabrieken H. van Puijenbroek, Hendrik van Puijenbroek (1845-1934), ging er prat op dat zijn bedrijf, zo zei hij, alleen had kunnen groeien door met de tijd mee te gaan.¹ Wellicht heeft zijn levensverhaal daarbij geholpen. Eigenlijk zette Hendrik in 1865, na het overlijden van zijn moeder en nadat hij zijn stiefvader had 'buitengezet', haar zaak voort. Hij moest zich wel eerst meerderjarig laten verklaren. Zijn vader Adriaan, die voornamelijk voerman was, maar ook bekend stond als kleine 'fabrikant', kwam al op jonge leeftijd te overleden. Maar let op, 'fabrikant' betekent hier niet de eigenaar van een fabriek met machines, maar het is iemand die iets 'fabrieikt', iets produceert of laat produceren. De firma van Hendrik betrof aanvankelijk ook geen textielfabriek, maar eerder een magazijn waar weefmaterialen aan thuiswevers werden uitgegeven en geweven doek ingenomen. Ofschoon nog geen 20 jaar oud, had Hendrik toch al bedrijfsadministratie geleerd

tijdens een stage in Amsterdam en het weefvak in Boxtel en Zeelst. Pas in 1891 bouwde hij in de Bergstraat een machinale katoen- en linnenweverij.

Het oudste stuk in het archief van de Goirlese textielfirma Hendrik van Puijenbroek is een 'journaal', een boekhoudkundig dagboek met onder elkaar keurig uitgeschreven de gebeurtenissen en wetenswaardigheden op het gebied van handelstransacties in een bepaald jaar. De toevoeging 'debet' of 'credit' per item geeft eenvoudig gezegd aan of de transactie geld opleverde of juist kostte. Betrof het zaken die verkocht waren, zoals geweven stukken linnen, of gaat het om de aankoop van grondstoffen zoals garen? Aan wie verkoop je en van wie koop je? Daarbij is in het genoemde archiefstuk bij uitgaande handelswaar aangegeven wat de wijze van transport was en hoe de route. Het is daarmee een prachtige bron die goed inzicht verschaft in handelskanalen rond 1865 – 1870.

Opmerkelijk is dat aan handelskanalen in Goirle tot nu toe niet zo veel aandacht is besteed. Waar kwamen de grondstoffen vandaan in de periode juist voor de industria-

¹ RA Tilburg, Archief van de textielfabrieken H. van Puijenbroek te Goirle 1865-1995, nr. 2567.

lisatie? De bron levert ook het bewijs dat rond deze tijd een nieuwe generatie Goirlese ondernemers open stond voor de moderne tijd, voor ontwikkelingen op het gebied van distributie en transport. Althans toch door de meer vooruitstrevende ondernemers in Goirle; hun behoudende collega's zouden het nakijken hebben en hun handeltje zou de modernisering niet overleven. Het is een bekend gegeven dat niet iedereen die iets kan maken, het ook goed kan verkopen. Het tegenovergestelde komt helaas ook nogal eens voor. De eerste succesvolle industriëlen in Goirle zijn vrijwel allen begonnen met kapitaal vergaren in de handel. Met name in de tijd van de Belgische Opstand verdienden zij hun kapitaal met transport, maar ook met het uitbaten van een café en/of winkel.² Gedwongen winkelnering zorgde vanaf het midden van de negentiende eeuw eveneens voor extra inkomsten. Modernisering betekende ook dat zodra er een betere en vooral goedkopere transportmogelijkheid zich voordeed, daarvan is gebruik gemaakt. Zo kwamen Goirlese kooplui al snel rond in een groot deel van Nederland. Gerard van Besouw was ook een ondernemer met zicht op de toekomst, maar we bespreken hier als voorbeeld Hendrik van Puijenbroek aan de hand van het eerder genoemde journaal uit 1865.

The image shows a handwritten journal page from 1865. The title is 'Journal van H. van Puijenbroek'. The entries are numbered 1 through 9. Entry 2 is a table of measurements:

№	Stuk	Lang	Breed	Waarde
1	12	60	12	720
2	12	60	12	720
3	12	60	12	720
4	12	60	12	720
5	12	60	12	720
6	12	60	12	720
7	12	60	12	720
8	12	60	12	720
9	12	60	12	720
Totaal	108	720		7560

Het oudste document in het fabrieksarchief van H. van Puijenbroek: het journaal van 1865.

De eerste post in het journaal van Van Puijenbroek betreft een levering op 26 mei 1865 ter waarde van f 24,09 aan een particulier in Oisterwijk waarvan de naam niet is vermeld. Waarschijnlijk betreft het een familielid. Het is meteen de laatste anonieme transactie in deze bron. De tweede notitie dd. 26 juli van dat jaar gaat over een zending naar de markt in 's-Hertogenbosch: twaalf stukken van ieder rond de 60 el lang, met een totale boekwaarde van f 266,66. De oude ellemaat werd bij de invoering van het Nederlands metrieke stelsel in 1820 gelijkgesteld aan een meter en met de Wet van 7 april 1869 (Staatsblad nr. 57) afgeschaft. In de administratie van Hendrik van Puijenbroek moeten we de el dus lezen als een meter.

In de administratie van Hendrik van Puijenbroek komen we leveringen tegen aan bekende personen binnen de Goirlese textielbranche van die tijd: leden van onder andere de families Peijnenborg, Van Gool, Van Dun, Van Puijenbroek, Spapens, Appels, Walschots, Van Erven, Donders, Van Gorp en Snels. Het zijn personen die met één been in de weverij staan en met het andere in de handel. De handelswaar betreft voornamelijk linnengaren, maar in december 1866 zien we ook de verkoop van katoen door Van Puijenbroek aan de Goirlese burgemeester/koopman Wouter van Gorp. Opmerkelijk omdat op dit moment,

² J. van Gils, 'Nijver en notabel', 39.

net na beëindiging van de Amerikaanse Burgeroorlog, er nauwelijks katoen op de markt was en de internationale katoenprijs nog 2½ zo hoog was als onder gewone omstandigheden.³

Aanvankelijk gaat het bij de transacties van Van Puijenbroek om enkele guldens, maar dat loopt al snel op naar meerdere keren per maand transacties van f 80 tot f 150,-. Bij contante betaling kreeg de klant 2% korting, en zeker bij klanten op verre afstand was de 'wissel' de gebruikelijke wijze van betaling. Ook in de regio rond Goirle is de clientèle al vanaf de eerste maanden groeiend. In Oisterwijk, Tilburg en verderop, van Breda tot Bergen op Zoom en rondom Eindhoven en Helmond, wist hij ook klanten te vinden. Vooral de weduwe Van Nuenen in Zeelst blijkt een trouwe handelspartner te zijn. Niet verwonderlijk want Hendrik van Puijenbroek had, zoals we zagen, als jonge knaap van 18 jaar daar het weefvak geleerd.

Binnen Goirle verliep het transport van goederen voornamelijk met kruiwagens, een enkele keer met paard en kar. In de regio was transport per 'voerman' de gangbare wijze. De Tilburgse voerman F. Broekx reed voornamelijk op Den Bosch, zijn collega J. Panis vooral op Breda en voerman Van Gils komen we tegen bij transporten richting Eindhoven en Zeelst. Enkele malen zien we in de archiefstukken de diligences van Van Gendt en Loos; voornamelijk bij kleinere partijen die sneller op hun bestemming moesten komen.

Met de komst van moderne transportmogelijkheden neemt ook de actieradius van Hendrik van Puijenbroek toe. Begin september 1865 vernemen we bij Van Puijenbroek voor het eerst tekenen van transport per beurtschip. Niet direct vanuit Goirle, de Leij was immers niet bevaarbaar, maar vanuit Den Bosch. Met voerman F. Broekx gingen stukken linnendoek 'franco' naar 's Bosch, en vandaar met de Rotterdammer boot naar Culemburg. Met 'franco' worden leveringen bedoeld waarbij de verzender de vrachtkosten betaalt en niet de ontvanger. Via Den Bosch gingen opvallend veel zaken met de Arnhemboot tot Tiel, en vandaar verder per vrachtkar naar Veenendaal. Diezelfde boot bracht ook producten uit Goirle naar Gorinchem, Gendt, Dodewaard, Zaltbommel, Wageningen en Nijmegen.

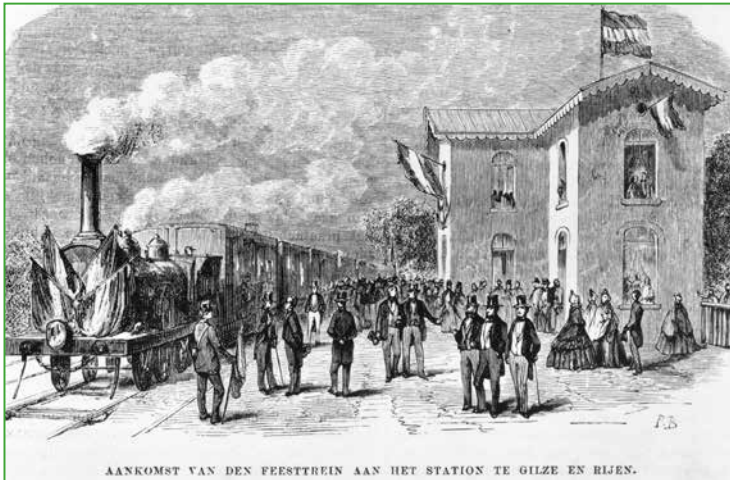
Op 2 november 1865 is voor het eerst in de boekhouding van Van Puijenbroek sprake van vervoer 'per spoor'. Voerman Broekx bracht de goederen zoals gebruikelijk tot Den Bosch, waarna de spullen per boot naar Arnhem werden gebracht en vandaar 'verder per spoor' tot Veenendaal. In de tijd daarna zijn naar verschillende afnemers in die plaats regelmatig goederen gestuurd. Op 11 november 1865 is er bij Van Puijenbroek voor het eerst sprake van een 'stoombootverbinding', en wel tussen Den Bosch en Gorinchem. Via Den Bosch gingen, ook met de stoomboot, goederen naar Utrecht en vandaar naar verschillende klanten in Amersfoort.

In deze tijd veroverden de Staatsspoorwegen successievelijk Noord-Brabant,

Detail van de Spoorwegkaart 1868, Van den Heuvel en Van Santen, Officiële reisgids 1868.

³The Economist, London, Jaargang 1861-186'

AANKOMST VAN DEN FEESTTREIN AAN HET STATION TE GILZE EN RIJEN.

Opening van het baanvak Breda-Tilburg in 1863. Coll. Stedelijk Museum Breda.

waardoor het transport van goederen steeds gemakkelijker kon verlopen. Via Breda ging het naar Rotterdam. Dat wil zeggen met de trein tot Moerdijk en vandaar verder met veerboten. Met de aanleg in 1872 van de Moerdijkbrug en het tracé verder naar Rotterdam, was er een directe verbinding over het spoor. We lezen in het archiefstuk van Van Puijenbroek dat per Hol-

landsch Spoor er zo Goirles diemitdoek (half linnen, half katoen) en grijze linnen kwam bij firma's in Schiedam en het voor Goirle zo belangrijke behangsellinnen in Rotterdam. Een mix van transportmiddelen zorgde voor een logistiek netwerk. Vanuit Rotterdam was er de mogelijkheid om verder per Rijnspeer naar Utrecht te gaan en nog verder naar Amersfoort, maar je kon er ook de Arnhemse boot nemen en opstomen naar Wijk bij Duurstede en Arnhem. In Amsterdam ging behangsellinnen naar firma's zoals B. Bahlmann. Met die familie zou de familie Van Puijenbroek nog tot ver in de twintigste eeuw zaken doen. Streep-diemit, keper, linnen-diemit en grijs linnen gingen weer naar andere firma's in de hoofdstad. Het is duidelijk dat Hendrik van Puijenbroek goed bekend was in Amsterdam. Zijn stage in de hoofdstad heeft zeker geholpen bij het opzetten van handelsovereenkomsten met groothandelaren aldaar.

Toch opmerkelijk dat een jonge ondernemer van nog geen vijftig jaar aan de Nederlands-Belgische grens een heel netwerk aan handelscontacten had, tot in Mepel toe. Het is de tijd dat vrijwel iedereen bereikbaar wordt tot in het kleinste plaatsje, en overal was afzet, groot of klein. De wereld was opengegaan en een jonge Goirlese ondernemer profiteerde daar direct van. Dit in tegenstelling tot dorpsgenoten die wel probeerden uit te breiden, maar op de traditionele wijze, en het uiteindelijk moesten afleggen tegen de moderne tijd.

Het journaal waarover we het hebben, levert nog meer informatie. Hendrik van Puijenbroek verkocht niet alleen, hij kocht ook zaken in. Voor je goederen kunt distribueren, moeten ze wel eerst worden gemaakt, in dit geval door Goirlese thuiswevers. Daarvoor dienden grondstoffen te worden binnengebracht. De vlas- en linnengarenproductie was in Goirle vanouds niet groot en rond 1865 geheel verdwenen. Op 6 februari 1866 lezen we bij Van Puijenbroek voor het eerst over de aankoop van linnengaren in het buitenland, in Luik, bij la Société linière de Saint-Léonard de Liège. Tegenwoordig is in de voormalig spinnerij een sfeervol 'restaurant de qualité' gevestigd. Twee weken na de opdracht in Luik, bestelde Hendrik vijf pakken gebleekt vlagaren bij Henri Huberts in Gent. Gebleekt vlagaren en gebleekt 'wergaren' zijn al vanaf het begin betrokken van de firma E. van Vleuten in Amsterdam.⁴ Het gaat nog om bescheiden bedragen van rond de tweehonderd gulden, maar al snel lopen die op tot orders gebleekt vlagaren van ruim f 1000. Van Puijenbroek

⁴ Wergaren of werk, gemaakt uit afvallinnen, is van inferieure kwaliteit.

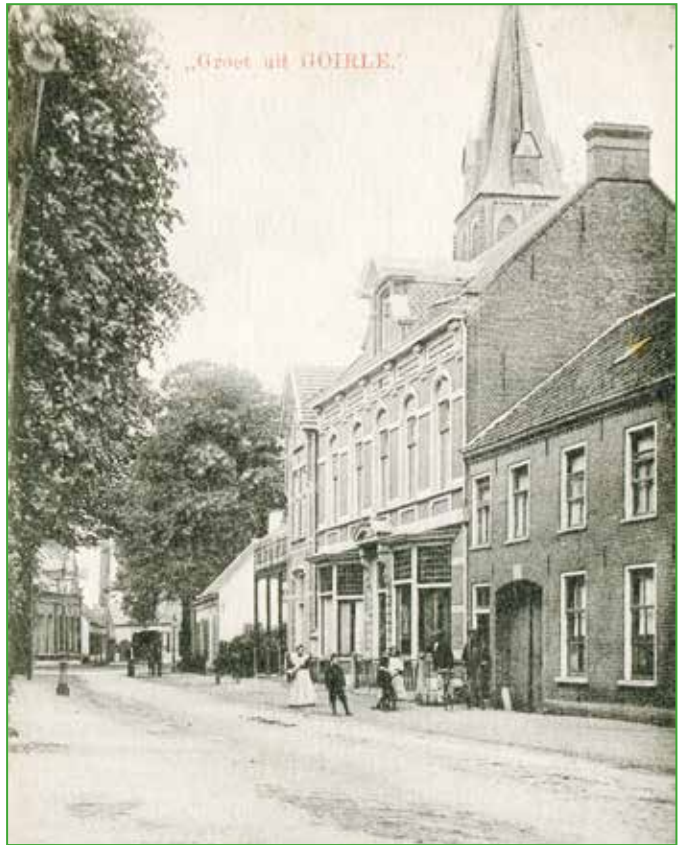
laat zich niet vastpinnen op één leverancier en kijkt overal rond waar materiaal te verkrijgen is. De jonge ondernemer is misschien ambitieus, maar wel op zijn hoede. Aanvankelijk bestelt hij vaak kleine hoeveelheden tegen een bescheiden bedrag. Zo koopt hij op 31 oktober 1867 50 kg katoen bij Luterus Delese en eveneens 50 kg bij Delite Luijtens, beiden zaakvoerend in Gent. Linnengaren betreft Hendrik, eveneens bij verschillende firma's in Gent, in Antwerpen en in het Noord-Franse Lille. Deze handelscontacten waren slechts mogelijk door het prima spoorwegnet in België. De spoorwegverbindingen via Antwerpen, Breda naar Tilburg vanaf 1863 en via Turnhout naar Tilburg vanaf 1867 zorgden voor een levering van de goederen bijna aan huis. Verder zien we als leveranciers de Dongensche

Machinale Garenspinnerij en de Goudsche Machinale Garenspinnerij. Het inferieure werk-garen kocht Van Puijenbroek onder anderen bij van A. Weijermans in Oosterhout.

Reeds in de jaren voor 1870 koopt van Puijenbroek ook garens over de oostgrens: katoengarens bij bijvoorbeeld in Gladbach en Bielefeld. Ook hier was de trein van belang bij de aankoop van grondstoffen. Het transport was duidelijk eenvoudiger geworden na de openstelling van de spoorlijn vanaf Tilburg via Eindhoven en Venlo naar de Duitse stad Viersen in 1860.

Op 21 april 1867 zien we een eerste transactie met een leverancier in Manchester, Engeland. Hij koopt er voor 600 Engelse ponden Sterling katoen. Linnengaren kocht Hendrik in Schotland in Sinclairtown aan de overkant van de baai van Edinburgh en met het nog iets noordelijker gelegen Dundee.

Van Puijenbroek was op dat moment nog geen industrieel en verkocht het katoengaren door aan individuele wevers en ook aan handelaren zoals J. van Oerle in Boxtel en de weduwe van Nuenen in Zeelst. In Goirle kende het linnengaren gretig aftrek omdat vrijwel alle wevers deze grondstof gebruikten. De latere industrieel Gerard van Besouw die rond 1870 nog vooral handelaar was, kocht van Hendrik van Puijenbroek keper en streepkeper en verkocht aan hem pakken 'nat gesponnen' vlasgaren, gebleekt vlasgaren en droog 'werkgaren' en grijslinnen. Aan verschillende kleine ondernemers die thuiswevers voor zich lieten werken verkocht Hendrik jute- en vlasgaren, diemit, linnen, jutega-

De manufactuur van Van Puijenbroek aan de Bergstraat. Links: de voormalige woning van Hendrik van Puijenbroek, later Hotel de Kroon. Rechts: Het oude kantoorpand van Van Puijenbroek met de poort naar de eerste bedrijfsruimten. Coll. J. van Gils, zie ook Kijk op Goirle (28-29).

ren, paklinnen en behangsellinnen. Burgemeester W. van Gorp, ook zo'n ondernemer, nam van hem pakken katoen af. Dit alles geeft duidelijk aan dat er tussen de kleinere Goirlese textielfamilies volop handelscontacten bestonden. De grote schare thuiswevers in Goirle en omgeving was van deze textielfamilies afhankelijk voor hun aan- en afvoer. Echter, het beeld van de koopman die vast aan dezelfde persoon vlasgaren verkoopt en stukken linnen afneemt, komen we in de boekhouding bij Van Puijenbroek voor deze jaren alleen tegen bij de Goirlese weduwe W. v.d. Lisdonk. Dit wil niet zeggen dat er niet meer van deze vaste relaties zijn geweest; waarschijnlijk wel. Zeker is dat Hendrik van Puijenbroek als handelaar en werkgever van thuiswevers het kapitaal vergaarde dat hij later kon investeren bij de bouw van zijn moderne Goirlese fabriek in 1891.

Niet alleen Hendrik van Puijenbroek kocht linnen- en katoengaren in, dat deden ook andere kooplieden in de regio. In onder andere Tilburg, Boxtel, Stratum en Eindhoven waren tussenhandelaren gevestigd waarvan Van Puijenbroek linnen-, jute- en katoengaren afnam. Niet alle materialen die hij verkocht kwamen dus rechtstreeks van de producent. Katoen en ruwe katoen kocht hij bijvoorbeeld bij De Bont en Melis, 'meubelkatoen' bij Janssens-Matthijssen, kettingvlas, grijs en gebleekt garen bij Hoosemans, allen Tilburgse ondernemers.

Niet alleen grondstoffen werden in- en verkocht, ook eindproducten zoals keperdiemit, streepdiemit, linnen, halflijnen, gestreept katoen, keper, tafellaken, luiers, handdoeken, pellen, oogjespellen, meelzakjes en zeildoek. De handel in het bekende 'Gôols blauw' linnen is bij Van Puijenbroek in deze tijd niet erg druk. We komen het product slechts enkele keren tegen en dan nog alleen binnen Goirle. Pas na de bouw van zijn ververij komt er beweging in deze handel. Van Puijenbroek blijkt in deze periode ook oog te hebben gehad voor de verkoop aan particulieren. Het gaat dan over stukken wit linnen, servetten, tafellakens, handdoeken, theedoeken en witte servetten. De uitzet dus.

Interessant is dat je niet alleen handel tegenkomt in oude administratieve stukken. Wat te denken van een notie in het boekhoudjournaal van Hendrik van Puijenbroek op 1 maart 1871: 'Contanten inbegrepen het geld voor remplaçant f 110,-'. Hendrik wilde niet in het leger, dat zat zijn handel maar dwars. Een remplaçant is namelijk een persoon die zich tegen betaling beschikbaar stelde om de militaire dienstplicht van een ander te vervullen. Zo leer je onverwacht uit een boekhoudstuk over handelspraktijken, transport, grondstoffen, producten en nog veel meer.

Literatuur:

-Gils, Jef van, 'Nijver en notabel', in: red. L.F.W. Adriaenssen, *Welpen van de Brabantse Leeuw, Genealogie tussen geld en geloof in Noord-Brabant* ('s-Hertogenbosch 1991).

-'The Economist, London, Jaargang 1861-1862', cit. in: M. Scholliers, 'Het katoenbedrijf A. Voortman en de secessieoorlog', *Belgisch tijdschrift voor nieuwste geschiedenis*, VI (1975) 117-144.

Uit ons archief: Loonboekje HaveP

Door: Gerrit van Heeswijk

LOONBOEKJE				LOONBOEKJE																																																									
DOOR DE FIRMA				DOOR DE FIRMA																																																									
H. van Puijenbroek				H. van Puijenbroek																																																									
GOIRLE				GOIRLE																																																									
UITGEREIKT AAN:				UITGEREIKT AAN:																																																									
A. van de Sneppen Tilburg 3-5-12				<table border="1"> <thead> <tr> <th>DATEM</th> <th>Aantal Uren</th> <th>Uitbetaald Loon</th> <th>Aanmerkingen</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>2/5 '12</td> <td>64</td> <td>4,16</td> <td>Brouw van de Sneppen</td> </tr> <tr> <td>10/5 '12</td> <td>64</td> <td>4,16</td> <td>Brouw van de Sneppen</td> </tr> <tr> <td>17/5 '12</td> <td>53</td> <td>3,45</td> <td>Brouw van de Sneppen</td> </tr> <tr> <td>24/5 '12</td> <td>64</td> <td>4,16</td> <td>Brouw van de Sneppen</td> </tr> <tr> <td>31/5 '12</td> <td>51</td> <td>3,32</td> <td>Brouw van de Sneppen</td> </tr> <tr> <td>7/6 '12</td> <td>64</td> <td>4,16</td> <td>toe premie 22 4,38</td> </tr> </tbody> </table>	DATEM	Aantal Uren	Uitbetaald Loon	Aanmerkingen	2/5 '12	64	4,16	Brouw van de Sneppen	10/5 '12	64	4,16	Brouw van de Sneppen	17/5 '12	53	3,45	Brouw van de Sneppen	24/5 '12	64	4,16	Brouw van de Sneppen	31/5 '12	51	3,32	Brouw van de Sneppen	7/6 '12	64	4,16	toe premie 22 4,38	<table border="1"> <thead> <tr> <th>DATEM</th> <th>Aantal Uren</th> <th>Uitbetaald Loon</th> <th>Aanmerkingen</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>14/6 '12</td> <td>47</td> <td>3,09</td> <td>Brouw</td> </tr> <tr> <td>21/6 '12</td> <td>64</td> <td>4,16</td> <td>toe premie 22 4,38</td> </tr> <tr> <td>27/6 '12</td> <td>53</td> <td>3,45</td> <td>et Brouw</td> </tr> <tr> <td>5/7 '12</td> <td>66</td> <td>4,29</td> <td>et Brouw</td> </tr> <tr> <td>12/7 '12</td> <td>61</td> <td>4,16</td> <td>et Brouw</td> </tr> <tr> <td>19/7 '12</td> <td>64</td> <td>4,58</td> <td>et Brouw</td> </tr> </tbody> </table>	DATEM	Aantal Uren	Uitbetaald Loon	Aanmerkingen	14/6 '12	47	3,09	Brouw	21/6 '12	64	4,16	toe premie 22 4,38	27/6 '12	53	3,45	et Brouw	5/7 '12	66	4,29	et Brouw	12/7 '12	61	4,16	et Brouw	19/7 '12	64	4,58	et Brouw
DATEM	Aantal Uren	Uitbetaald Loon	Aanmerkingen																																																										
2/5 '12	64	4,16	Brouw van de Sneppen																																																										
10/5 '12	64	4,16	Brouw van de Sneppen																																																										
17/5 '12	53	3,45	Brouw van de Sneppen																																																										
24/5 '12	64	4,16	Brouw van de Sneppen																																																										
31/5 '12	51	3,32	Brouw van de Sneppen																																																										
7/6 '12	64	4,16	toe premie 22 4,38																																																										
DATEM	Aantal Uren	Uitbetaald Loon	Aanmerkingen																																																										
14/6 '12	47	3,09	Brouw																																																										
21/6 '12	64	4,16	toe premie 22 4,38																																																										
27/6 '12	53	3,45	et Brouw																																																										
5/7 '12	66	4,29	et Brouw																																																										
12/7 '12	61	4,16	et Brouw																																																										
19/7 '12	64	4,58	et Brouw																																																										

Vaak krijgen we kleine zaken binnen die de tand des tijds doorstaan hebben en zorgvuldig in de familie bewaard zijn. De waarde van deze zaken is soms niet om over naar huis te schrijven, maar ze geven wel iets weer van het leven van toen.

Zo ook in de maand januari dat we een loonboekje kregen dat in het begin van de 20^e eeuw in gebruik was bij de Firma H. van Puijenbroek (HaveP). Het werd uitgeven op 3 mei 1912 aan A. van de Sneppen uit Tilburg. Keurig werd wekelijks het salaris opgeschreven dat uitbetaald werd en waarvoor getekend moest worden. Vanaf die dag lezen we dus dat er 64 uren gewerkt werd waarvoor f4,16 uitbetaald werd. Het uurloon voor haar was dus f 0,065 cent (zes en een halve cent!). Niets aan de hand tot zover. Leuk wordt het voor ons als we verder kijken wat er gebeurde.

Na enkele weken steeds f4,16 uitbetaald te hebben gekregen, is er op 7 juni een meevalter: er is een premie van 22 cent zodat er f 4,38 uitbetaald wordt. Ook opvallend is dat de handtekening vanaf die week anders wordt: de eerste weken wordt er steevast ondertekend met "Vrouw van de Sneppen" maar vanaf die dag luidt de handtekening "A. Bruurs". Op het eind van de maand juni is er nog een akkefietje op de zaak wat haar een boete van 20 cent oplevert. Gelukkig voor ons zet de administrateur erbij waarom: "Herhaaldelijk spelen en brutaliteit". Nog enkele weken wordt er gewerkt voor hetzelfde salaris totdat op 19 juli de uitbetalingen stoppen. Einde verhaal?

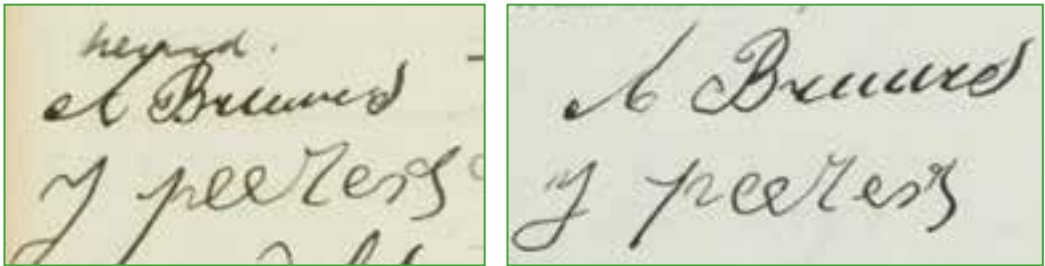
We gaan eens onderzoeken van wie dat boekje geweest is.

In Tilburg woont Jan Cornelis van de Sneppen met zijn vrouw Johanna Peeters. Ze krijgen kinderen onder wie Anna Maria Petronella op 23 november 1896. Op 17 juni 1911 overlijdt

Jan Cornelis van de Sneppen echter in Tilburg waardoor het gezin zonder vader (en kostwinner!) overblijft. Of moeder Johanna op dat moment Adrianus Bruurs al kent is niet te achterhalen maar op 12 juni 1912 trouwen Adrianus en Johanna in Tilburg. Adrianus trekt dan ook bij het gezin in. In deze periode is dochter Anna bij Havep sinds 3 mei 1912 gaan werken. Dit is na het overlijden van vader Jan.

Mijn conclusie van dit alles is dan dat Anna bij thuiskomst haar boekje laat ondertekenen door haar moeder en na haar huwelijk door haar stiefvader Adrianus Bruurs. Ze is dan namelijk nog maar 15 jaar en een volwassene moet de handtekening zetten. Die leeftijd klopt ook bij de opmerking die de administrateur bij de datum van 21 juni plaatst: "*Herhaaldelijk spelen en brutaliteit*". Ze zal niet op haar mondje gevallen zijn en van zich af hebben gebeten. Na die eenmalige boete van 20 cent is ze misschien wel een maand later ontslagen. Het boekje eindigt namelijk op 19 juli 1912.

Maar dan nog dit: als we de handtekeningen in het boekje goed bekijken zien we dat een en dezelfde hand dit gedaan heeft, maar wie?

Twee keer de handtekeningen onder de huwelijksakte van Adrianus en Johanna. (Akte en aanvulling)

Twee handtekeningen van Adrianus Bruurs en Johanna Peeters, de moeder van Anna. Als we deze vergelijken met de handtekeningen in het boekje (zie aan het begin van dit artikel en let daarbij vooral op de mooie hoofdletter A) mogen we veronderstellen dat Adrianus telkens getekend heeft, eerst namens zijn toekomstige echtgenote (toen nog "Vrouw van de Sneppen") en later zelfstandig als de stiefvader. Anna mocht als minderjarige zelf niet tekenen. Wel brutaal zijn, wat haar haar baantje mogelijk gekost heeft. Zou ze in juni een premie gekregen hebben omdat haar moeder opnieuw trouwde??

Nieuwe en belangrijke bidprentjes

Door: Gerrit van Heeswijk

Zoals iedereen weet hebben wij een belangrijke verzameling bidprentjes in ons archief. Als we ze allemaal optellen komen we aan een totaal van zo'n 38.700 exemplaren. Via de heemkundekring Oosterhout kregen we het aanbod om hun dubbelen op te komen halen die op Goirle betrekking hadden. Dus op een zonnige dag vorig jaar naar Oosterhout gefietst en daar aangekomen een rugzak val mee genomen. Dan komt het moment om uit te gaan zoeken welke we al wel en welke we niet hebben. Gelukkig staan al onze prentjes in ons digitale systeem en is dat zoeken niet zo'n erg grote opgave. Het was bijna te verwachten: de meeste prentjes hadden we al, zeker die van na 1970.

Wie schetst echter onze verbazing als blijkt dat er ook twee echt oude prentjes tussen zitten:

We hadden gedacht de prentjes van onze overleden burgemeester allemaal te hebben en ook zo van onze pastoors maar deze twee exemplaren waren leuke vondsten in die Oosterhoutse dubbelen: Burgemeester Wouter van Gorp en Pastoor Petrus Jacobus Minoretti.

Wouter was onze tweede burgemeester in de 19^e eeuw en hij was geboren in 1807 en overleed in 1871. Hij was burgemeester van Goirle van 1833 tot 1871 en was de opvolger van Hendrik Voskens. Zelf werd hij opgevolgd door Jan Baptist van Enschoot. Behalve burgemeester was hij ook nog bakker, winkelier, herbergier, kam- en rietmaker, gemeentesecretaris en ambtenaar van de burgerlijke stand. Hij was getrouwd met Adriana Damen. Petrus Jacobus Minoretti was pastoor nadat zijn voorganger Jacobus de Vocht zich uit de parochie had teruggetrokken. Toine de Kok schreef enkele jaren geleden het boek "Eene der slechtste gemeentens" over de handel en wandel van deze pastoor en de ruzies die hij had met o.a. de Burgemeesters Voskens en Van Gorp. Na zijn terugtreden in 1839 werd Minoretti pastoor en bleef dat tot 1862 toen hij met emeritaat ging en opgevolgd werd door Cornelis de Wit.

Beide bidprentjes zijn dus een mooie, kleine, aanvulling van het geheel en konden ook eigenlijk niet ontbreken. Voor mij opvallend dat ze pas na zoveel jaren met een omweg in onze verzameling terecht zijn gekomen.

Nog een Goirlese voetbalclub: De Treffers

Door: Ton Smulders

Goirle heeft in het verleden een aantal bekende voetballers gekend zoals Toontje van de Ven, Martin van Geel, Joris Mathijssen en Michael de Leeuw. Het zijn personen die op het hoogste niveau in Nederland hebben gespeeld maar ook internationaal hun kunsten hebben vertoond.

De bekende Tsjechoslowaak Frantisek Fadrhonc (1914-1981) vluchtte na de communistische machtsovername in Tsjechoslowakije (1948) via Oostenrijk naar Nederland. Hier leidde hij als trainer Willem II twee maal naar het landskampioenschap (1952 en 1955). In 1966 kreeg hij de Nederlandse nationaliteit en van 1970 tot 1974 was hij bondscoach van het Nederlands elftal. Deze belangrijke persoon voor het Nederlandse voetbal ligt begraven in Goirle op het kerkhof bij de Maria Boodschap kerk.

Een aantal klassen lager dan Willem II spelen de twee bekendste voetbalclubs van Goirle namelijk VOAB en GSBW, die zowat in elke KNVB voetbalklasse van de amateurafdeling actief zijn geweest. Omdat Riel ook onder de gemeente Goirle valt moeten we zeker niet vergeten vv Riel te vermelden.

Waar echter ook veel personen met plezier in hun vrije tijd mee bezig waren, was het bekende (of beruchte!?) lokale café-, straat- en vriendenvoetbal.

Vanaf de jaren '60 had elke stad of dorp wel een paar voetbalelftallen die bestonden uit vaste klanten van een café of discotheek, medewerkers van een bedrijf of zomaar een elftal van een aantal vrienden.

Het waren geen officiële clubs die aangesloten waren bij de KNVB of Brabantse Bond maar die wel de (officiële) voetbalregels hanteerden. Ze speelden meestal op de zaterdag of/ en zondag op voetbalvelden in de directe omgeving. Dit konden velden zijn van een reguliere voetbalclub maar meestal vonden deze wedstrijden plaats op een of meerdere voetbalvelden bij een café of op velden die van de fraters waren. Bekende plekken waren in Goirle de velden achter villa Blanca, bij de Heidehoeve en de Rimboe op de Bakertand. In Gilze had je velden bij de Hooikar en in Tilburg bij Peerke Staak en in Hilvarenbeek bij van Dal. Men moest voor het gebruik van de velden wel een vergoeding betalen. Men huurde een scheidsrechter in die voor een vergoeding (**NEE geen omkoping**) dan de wedstrijd floot. Vaak werden reservespelers of meegekomen supporters "aangesteld" als grensrechters. Er werden wedstrijden gespeeld tegen diverse andere elftallen en er werden ook overal onderlinge competities en toernooien georganiseerd.

De voetballende boerenzonen

Een tijdje geleden belde mijn buurman, Jan de Brouwer, bij mij thuis aan. Hij weet dat ik actief bezig ben bij 't Heem en vroeg mij of ik belangstelling had voor een aantal boekjes betreffende een oude Goirlese voetbalclub. Hij overhandigde mij een plastic tas waarin een aantal schriften en boekjes zaten betreffende de voetbalclub "**de Treffers**".

Jan had deze boekjes gekregen van Ankie Schenning van Puijenbroek. Ankie is de dochter van Ton van Puijenbroek. Haar vader was jarenlang "secretaris en penningmeester" van de Treffers en hij heeft veel informatie en statistieken van de Treffers bijgehouden van 1971 tot en met 1992. Ankie kwam de boekjes tegen omdat het huis waar haar ouders woonden leeg gemaakt moest worden en zij heeft toen de boekjes aan Jan de Brouwer

gegeven omdat ze wist dat Jan vroeger ook betrokken was bij de Treffers en misschien deze informatie wel wilde hebben.

Jan vertelde me dat voetbalclub de Treffers is ontstaan omdat een aantal boerenjongens uit de omgeving in het weekend een potje wilden voetballen maar dat het plezier voorop moest staan en de "derde helft" de belangrijkste afsluiting van een sportieve dag moest zijn.

De naam "de Treffers"

Op 1 juli 1971 werd de club opgericht door Wim van Oort, Ton en Jan van Puijbroek en Jan de Brouwer, de

zwager van mijn buurman Jan. Men koos voor de naam "de Treffers" omdat als ze, zoals Jan met een lachje zegt, de bal bij de tegenstanders naast het doel schoten ze dan toch **de Treffers** bleven.

Omdat er nog geen voetbalveld ter beschikking was werd de eerste wedstrijd op Breehees gespeeld tegenover de boerderij (Breehees nr. 5) waar de vrouw van Jan de Brouwer, Mien, is geboren. Een weiland werd omgetoverd tot voetbalveld. Daarna werd er gebruikt gemaakt van de voetbalvelden van de Havep achter het oude zwembad aan de Trambaan. Daarna (van 1972 tot 1977) werden de thuiswedstrijden gespeeld op een voetbalveld naast de boerderij "de Berkenhoek" aan de Beekse Dijk (zie foto) waar Jan toentertijd woonde. Het was eigenlijk een wei voor de koeien maar omdat ze het vee weg deden konden ze het in gebruik nemen als voetbalveld. Het gras werd gemaaid, de lijnen getrokken en er kwamen 2 doelen op het veld. De oude koeienstal werd leeg en schoon gemaakt en diende als omkleedruimte. Na de wedstrijd kon men een teiltje met water vullen om zich te wassen. Jan had in de voederstal een barretje gemaakt en zorgde er voor dat er voldoende te drinken en te snoepen aanwezig was zodat de dorst na de wedstrijd goed gelest kon worden. Volgens Jan kostte een flesje bier iets van fl. 0,60 cent, een zakje chips fl. 0,25 cent en een pakje kauwgom fl. 0,15 cent.

Jan vertelde dat er achter een van de doelen een groot net hing ter bescherming voor het voorbijkomende verkeer op de Góolse Dijk. Toentertijd was de Oude Leij de gemeentegrens tussen Hilvarenbeek en Goirle en lag de boerderij De Berkenhoek op Hilvarenbeeks grondgebied. Toch ging dat een keer mis toen een bal over dat net ging en er net een zekere van Moosdijk (ik ken een kruidendokter die zo heette...) op zijn paard langs kwam. Het paard schrok enorm en gooide de ruiter eraf die daarbij zijn arm brak.

Na 5 jaar was het weiland toch weer nodig voor de boerderij en verhuisden de Treffers voor het spelen van de thuiswedstrijden naar de voetbalvelden achter Villa Blanca.

De oom van Ankie, Jan van Puijbroek wist nog het volgende over die periode: "Omdat daar geen kantine was, bracht jullie pap (Ton van Puijbroek) een bak bier mee voor na het voetbal. Maar in de rust bracht een speler, ene Hendriks, een thermoskan thee mee en plastic bekertjes, en onze Jack (die was hier bij dit gesprek) zei dat we daar dan een kwartje

Foto van de boekjes en schriften die bij Jan waren afgegeven. Gelukkig heeft Jan de boekjes niet weggegooid.

voor moesten betalen! Toen ze daar niet meer mochten voetballen zijn ze naar **de Rimboe** gegaan. Die verkocht wel drank en ze moesten al statiegeld betalen, zodat zijn kinderen die ophaalden en dat geld kregen. Maar o wee als er kinderen van de voetballers bij waren die de lege flesjes kregen. Dan was die man (Hendriks) niet blij.

In 1962 komen Jan en Mien de Brouwer in de bovenstaande woning uit 1935 te wonen die ze uitbreidden naar de huidige "Berkenhoek" woning. De naam Berkenhoek staat met gotische letters op de voorgevel. Hier hebben Jan en Mien tot 1986 gewoond en ze zijn daarna op de Kwartel gaan wonen.

Het eerste begin is altijd moeilijk...

Bij de eerste aantekeningen in het schriftje van 1971-1972 lezen we welke spelers er op 1 augustus 1971 hun eerste contributie van fl. 10,- hebben betaald. Er werd een bal gekocht (wel handig als je wilt voetballen!!) en er werden 10 voetbalshirts gekocht! Ik denk dat de keeper zelf maar voor een trui moest zorgen. We lezen ook wie er nog géén contributie hebben betaald (schande haha).

De eerst gespeelde wedstrijd op 1 augustus 1971 tegen de Familia uit Tilburg was nog geen succes gezien het verlies met 6-0 maar het team zal nog niet goed op elkaar ingespeeld zijn.

In de boekjes kom je vele markante en illustrere namen tegen van de diverse voetbalelftallen waar tegen gespeeld werd zoals: de Postduif (Hilvarenbeek), 't Stupke (café in de Hoogstraat), Franca, het Bondsgebouw, de Lions, Tilburgse Koerier, de Stal (Wildacker), FC Rimboe, Internationalen, eetcafé Anjo, de Spar, café de Kort (Kloosterstraat), FC de LELL (Leven en Laten Leven / Broekhoven) Bingokickers, de Knalpot, de Pintjes, de Lantaarn en Borussia Esbeek!

In de boekjes kom je vele markante en illustrere namen tegen van de diverse voetbalelft-

Op de 2e bladzijde lezen we dat er nog 2 voetbalshirts werden bijgekocht.

Ik denk dat dit ook wel nodig was omdat het toch wel vervelend is dat je moet wachten met invallen totdat de gewisselde speler zijn (bezweet) shirt had uitgedaan zodat jij dit dan aan kon doen!

Er was blijkbaar een streng regime bij de club en de regels bij de Treffers werden dan ook strikt nageleefd. We lezen dat op 26 september 1971 Jan Oerlemans (nu wonende op

de Beekse Dijk) een boete kreeg van fl. 2,50 omdat hij op 19 september te laat was. Mogelijk lag het daaraan dat ze de uitwedstrijd op de 19^e tegen Taverne (altijd een moeilijke wedstrijd!) maar gelijk speelden 2-2.

Er werd ook bijgehouden wie er wanneer reserve moest staan.

Toch ook belangrijk om te lezen dat de shirtjes zo nu en dan gewassen werden (en de broeken?)

Die werden pas, samen met de kousen, veel later aangeschaft.

Lotox Sport b.v. - Tel. 013-432306	
Beestenberg 15 - 5014 HZ Tilburg	
Wageningen 20	
5011 LR Tilburg - Tel. 013-600077	
25	1983
12 broeken a 209,-	397,40
12 p kousen a 11,50	138,00
	485,40
10%	48,55
	436,85
03087 - 44	

Zie bovenstaande rekening.

We lezen ook dat de Treffers op 19 juni 1980 ook een wedstrijd tegen de rijkspolitie hebben gespeeld. En nog winnen ook? Dan heb je wel ballen zeg!!

Zo zie je maar dat Góólse jongens van alle markten thuis zijn. Zo speelden ze op 20 mei 1978 in de zaal een potje. Voor de derde helft moest er toch regelmatig iets te drinken aangeschaft worden zoals hier op 6 oktober 1984.

We zien in de annalen ook dat er 2x "kwartjes" genoteerd worden met daarachter een bedrag. Dit zien we regelmatig terugkomen in de administratie. Volgens Jan van Puijenbroek was dit voor de thee die ze in de rust kregen.

Het is voor de Treffers blijkbaar wennen aan competitievoetbal want na 9 wedstrijden staan ze laatste. Volgens het wedstrijdverslag in de Tilburgse Koerier hadden ze met wat meer geluk toch kunnen winnen en hoger in de stand kunnen staan.

Tot en met het jaar 1992 voetballen ze in diverse competities met de namen Buurtvoetbal en Regiocompetitie waarbij ze toch vaak bij de beste hoorden.

12,5 jaar bestaan van de Treffers

In 1983 vierde de Treffers hun 12,5 jarig bestaan. Dat werd groots gevierd.

V.l.n.r.: P. Vermeulen (sponsor), W. v. Kort (beden), C.v.d.Pol, C. Kools, J. Verbeeven, L. Loyckx, C. Spijkers, A. v. Puijenbroek, Knipdonk, F. v. Son, J. v. Puijenbroek, F. v. Kort, Th. Broeksteeg, G. Mommens, Fr. Hendriks (wegens omstandigheden afwezig: Fr. Jansen, H. de Kruif en W. Krijnen).
Mogelijk zullen er vele Goirlezen zijn die niet eens afwisten van het bestaan van deze Góólse voetbalclub. Toch bestaat zij reeds 12½ jaar. De thuiswedstrijden worden steeds gespeeld op zondagmorgen op de velden achter villa "Blanca". Vele jaren geleden hadden zij de beschikking over het voetbalveld van J. de Brouwer aan de Binkendijk maar wegens omstandigheden is dit veld weer aangewend voor agrarische doeleinden. Voor de shirtreclame vonden zij een goede sponsor van een tasecht Góólse's bedrijfje "Vermeulen containers". Natuurlijk gaat dit jubileum ook gevierd worden waarbij ook de 23 oud-leden reeds zijn uitgenodigd om dit mee te komen vieren op 25 november bij café De Kort.
Enkele gegevens die de schrijvers in ons gaf:
In de 12½ jaar werden 522 wedstrijden gespeeld waarbij de Treffers 1367 maal scoorden. 256 wedstrijden werden gewonnen, 158 verloren en 108 werden gelijk gespeeld.
De grootste overwinning die behaald werd was: 17-0.
De eerste uit-wedstrijd was in Hamburg, Duitsland.
Wij wensen de club nog vele sportieve wedstrijden toe en op naar de 25 jaar.

Dit artikel stond in Goirles Belang van 16 november 1983.

De Treffers hadden inmiddels zo'n befaamde naam opgebouwd dat er zelfs internationale wedstrijden gespeeld werden. Ze speelden de eerste "interland" op 19 november 1972 tegen en in Poppel (0-14 winst). Later wordt er nog een paar keer tegen Poppel en een andere Belgische club (naam wordt niet genoemd in de schriftjes) gespeeld.

DE TILBURGSE KOERIER

CARROUSELCOMPETITIE

FC de Schelf neemt leiding van van Spreeuwel over

FC DE SCHELF 2 — VLSL 0
De Schelf heeft ietwat gelukkig de overwinning behaald. Want het thuiswerk stond treffers van VLSL in de weg. Met deze overwinning is de Schelf alleen aan kop gekomen.

TREFFERS 1 — VAN SPREEUWEL 1
Treffers is er in geslaagd om van exploiter van Spreeuwel een punt te pakken. Met wat meer fortuin had de Treffers de zege naar zich toe kunnen halen.

FKC DE LAAT 1 — CARROUSEL 2
De Laat is geheel van slag want zij leden zondag voor de vierde achtereenvolgende onderlaag en zakken zo enkele plaatsen op de ranglijst.

CAF. DE KRUIK 1 — PEDICO 1
De kruik heeft praktisch de gehele wedstrijd een 1-0 voorsprong gehad en kreeg voldoende kans om deze uit te bouwen maar bleef hardnekkig weigeren om te scooren maar bij een uitval van Pedico werd een speler van Pedico onreguleerbaar gestopt en kroon scheidsrechter Soels niets anders dan een strafschop toekennen en deze werd dan wel benut.

UITSLAGEN ZONDAG 13 NOV.

Cafeteria de Kruik-VLSL	1-2
V. Spreeuwel-FKC de Laat	2-0
FC de Carrousel-FC de Schelf	1-1
Treffers-Pedico	0-5

ZONDAG 20 NOV.

V. Spreeuwel-VLSL	5-0
Cafeteria de Kruik-FKC de Laat	1-1
Pedico-FC Carrousel	1-1
FC de Schelf-Treffers	3-2

STAND NA 9 WEDSTRIJDEN

FC de Schelf	9-15	19-6
FC van Spreeuwel	9-14	26-4
Cafeteria Pedico	9-9	12-15
Carrousel	9-8	8-15
VLSL	9-7	10-18
FKC de Laat	9-7	10-14
Cafeteria de Kruik	9-6	11-14
Treffers	9-6	10-17

PROGRAMMA ZONDAG 4 DECEMBER

11.00 de Kruik - de Schelf
12.00 VLSL - Pedico
12.00 Treffers - FKC de Laat
12.00 Carrousel - van Spreeuwel

In het schriftje van 1977-1978 lezen we dat het serieus wordt. De Treffers gaan deelnemen aan de **Carrousel competitie**.

Gezien de uitgaven op 26 november voor het 12,5 jarig jubileum mocht het wat kosten!

Ook de sponsor feliciteerde de Treffers met hun jubileum met deze advertentie op 16 november 1983 in het Góólse Belang.

De Treffers hadden inmiddels zo'n befaamde naam opgebouwd dat er zelfs internationale wedstrijden gespeeld werden. Ze speelden de eerste "interland" op 19 november 1972 tegen en in Poppel (0-14 winst). Later wordt er nog een paar keer tegen Poppel en een andere Belgische club (naam wordt niet genoemd in de schriftjes) gespeeld.

Zelfs in Duitsland...

In het artikel in het Goirles Belang wordt aangegeven dat de Treffers tegen Hamburg uit Duitsland hebben gespeeld. Deze wedstrijd kom ik niet tegen in de boekjes. Volgens Mien de Brouwer hebben ze inderdaad in Duitsland gevoetbald. Ze wist nog te vertellen dat het niet zo ver in Duitsland was en dat ze er via Venlo met busjes naar toe waren gereden. In het schriftje van seizoen 1972-1973 staat wel vermeld dat ze op 19 mei tegen **Homborg** hebben gespeeld wat in de buurt van Duisburg ligt.

Deze wedstrijd kwam tot stand doordat de voormalige bewoner van de Berkenhoek, Frans Jongenjans, een dochter had die met een Duitser was getrouwd die daar vandaan kwam. Deze wedstrijd werd op 19 mei 1973 gespeeld. Uitslag 4-1 verlies. Mien en ik denken dan ook dat Hamburg of een typefout van de journalist is geweest of hij had het niet goed verstaan.

Zowel de oom van Ankie als ook Jan Oerlemans wisten een verhaal te vertellen dat ze in Duitsland moesten voetballen. Ze kwamen op die dag veel te vroeg aan en besloten iets te gaan drinken. Na een paar uur in een "Kneipe" menig Duits biertje te hebben gedronken moest er ook nog gevoetbald worden. Dat ging blijkbaar niet meer zo goed want het werd volgens Jan Oerlemans een dikke nederlaag. Hij kon zich echter niet meer herinneren of dat dit de wedstrijd met de Treffers tegen Homborg was (gezien de uitslag niet zou ik zeggen) maar het kon ook zijn dat dit een wedstrijd in Duitsland was met de KPJ waar hij ook bij speelde.

Nog een foto van de Treffers uit latere jaren:

Staannd vlnr: Henk Hermans, Peter Govers, John Horvers, Pieter van Puijenbroek, Peter Hermans, Ton van Puijenbroek, Michel Tooten, Erwin Vromans. Hurkend vlnr: Sjef Govers, René van de Put, Karel... , onbekend, Theo Broeksteeg en Jan van Puijenbroek.

Van deze foto is geen datum bekend wanneer die gemaakt is. "Ankie Schenning gaf in de mail aan: Als ik (Ankie) de lijsten bekijk van de spelers waar de invalbeurten van beschreven worden is de foto rond het seizoen 1988-1989 genomen."

Enkele interessante gegevens die ik in de boekjes nog ben tegengekomen zijn:

- De grootste nederlaag was op 19 september 1979 tegen Maes Toers 3-15
- De grootste overwinning was op 18 september 1983 tegen Kruisbocht 0-17
- De gekste uitslag was 15 september 1974 tegen de Moer: 6-7 winst voor de Treffers
- Op 29 juni 1975 werd de wedstrijd tegen Familie van de Logt met 2-8 gewonnen.

De 6^e goal was de **500^e treffer** van de Treffers, gescoord door Ad Smulders.

-Op 14 oktober 1980 eindigt de wedstrijd Dalco - de Treffers in een 1-3 overwinning. Ad Smulders scoorde de 2^e goal wat tevens de **1000^e treffer** is.

-De **2000^e treffer** werd op 28 oktober 1990 gescoord door Pieter van Puijenbroek in de wedstrijd De Veerkes – de Treffers. 2-1 verlies.

In de periode van 1 augustus 1970 tot/met 20 april 1992 zijn er door de Treffers

835 wedstrijden gespeeld (toernooiwedstrijdjes niet meegerekend) waarvan:

400 gewonnen

267 verloren

168 gelijk gespeeld en

2145 gescoord

Jan de Brouwer wist nog te vertellen dat de Treffers het altijd moeilijk hadden als ze tegen "Den Hemel" uit Hilvarenbeek moesten spelen. Volgens Jan gingen er dan ook geruchten rond dat dit team veel extra steun van "boven" kreeg.

Het einde....

Het laatste schriftje waarin de gegevens genoteerd zijn is van het jaartal 1991-1992. Hierin lezen we dat bij het laatste overzicht van de Regiocompetitie de Treffers nog een wedstrijd moet spelen op 20 april tegen 't Stokske. Deze wedstrijd eindigt in 1-1.

Op 2 juni werd de contributie voor de Regiocompetitie 1992-1993 à f 75,- betaald.

Er werden dan nog een aantal wedstrijden gespeeld. De laatste wedstrijd die genoteerd stond was op 12 juli 1992 tegen Familie Brock. De treffers verloren deze wedstrijd met 5-1. We weten niet of daarna de voetbalclub is opgehouden te bestaan en of ze nog hebben meegedaan aan de Regiocompetitie van 1992-1993 waarvoor ze op 2 juni nog 75 gulden betaald hebben.

Zowel Jan van Puijenbroek en Jan Oerlemans wisten dit ook niet omdat ze toen niet meer mee voetbalden.

Hiermee kwam er een einde aan een roemruchte voetbalperiode van **de Treffers**. Naar de verhalen die ik heb gehoord van een aantal mensen is er met veel plezier, gein en bier ontzettend genoten van deze periode en kijken ze er allemaal met veel plezier naar terug (behalve Jan mijn buurman want die heeft een stijve nek).

Ik wil Mien en Jan de Brouwer, Ankie Schenning - van Puijenbroek, Jan van Puijenbroek en Jan Oerlemans hartelijk danken voor alle informatie die zijn mij hebben gegeven.

**Verschijnen van dit periodiek werd mede mogelijk door de
financiële bijdrage van:**

VAKGARAGE Jac de Brouwer

Garage Jac. de Brouwer,
Hoge Wal 1,
5053 LG Goirle
tel. 013-543 09 35

MOZES
E E T K A F F E E

Mozes Eetcafé, Goirle
De Hovel 45, 5051 NR Goirle
tel. 013-534 11 00
www.mozesgoirle.nl
info@mozegoirle.nl

Adviesbureau
Fons Smits
Bemiddeling bij
al uw drukwerken

Adviesbureau Fons Smits
Keper 55, 5051 WW Goirle
www.adviesbureausmits.nl
tel. 06-53467415

Bike Totaal Paul van Korven
Tilburgseweg 68
50512 AJ Goirle
info@paulvankorvenfietsen.nl
www.paulvankorvenfietsen.nl

Remy
TUINCENTRUM

Tuincentrum Remy
Beeksedijk 22
5051 PS Goirle
tel. 013-5346298
www.tuincentrumremy.nl

GEBR. STOKKERMANS
SLOOP-GRONDWERK
GOIRLE

Gebr. Stokkermans, Goirle
sloop • grond • infra • groen • asbest •
boren en zagen met diamant • transport
Tijvoortsebaan 7, 5051 HJ Goirle
tel. 013-534 25 11

APPELS
DE MAKELAAR MET PIT

Appels Makelaardij
Tilburgseweg 88, 5051 AJ Goirle
tel. 013-534 91 15
www.appels.nl
makelaardij@appels.nl

Handelsonderneming J.B.G.L. Mutsaers,
lederwaren en reisartikelen
Tilburgseweg 154 C, 5051 AL Goirle
tel. 013-536 63 06 / 013-542 19 81

